

UNIVERZITET U SARAJEVU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ROMANISTIKU

GUILLAUME APOLLINAIRE I JEZIK MODERNE POEZIJE

Završni rad

Kandidatkinja

Amra Hadžić

Mentor

prof.dr. Ivan Radeljković

Sarajevo, Septembar, 2024.

UNIVERZITET U SARAJEVU- FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ROMANISTIKU

ZAVRŠNI RAD
GUILLAUME APOLLINAIRE I JEZIK MODERNE POEZIJE

Mentor: prof. dr. Ivan Radeljković

Student: Amra Hadžić

Sarajevo, Septembar, 2024.

UNIVERSITY OF SARAJEVO- FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF ROMANCE STUDIES

FINAL THESIS

GUILLAUME APOLLINAIRE AND THE LANGUAGE OF
MODERN POETRY

Mentor: prof. dr. Ivan Radeljković

Student: Amra Hadžić

Sarajevo, September, 2024

Sažetak

Guillaume Apollinaire, jedan od najistaknutijih avangardnih pjesnika 20. stoljeća, ostavio je neizbrisiv trag u modernoj poeziji, posebno kroz inovacije u jeziku i eksperimentiranje s formom. Njegov život bio je obilježen intelektualnom radoznalošću i otvorenošću prema različitim umjetničkim pokretima, što se odražava u njegovom stvaralaštvu. Apollinaire je otvorio vrata slobodnijem pristupu ritmu i strukturi pjesme, odbacujući klasične stroge metrike. Njegovo djelo odražava utjecaj kubizma, koji se ogleda u fragmentaciji slike i percepciji, te futurizma, koji donosi dinamiku i brzinu u poeziji. Upravo kroz ovaj spoj tradicije i modernosti Apollinaire postavlja temelje modernističke poetike. Zbirka *Alkoholi* (1913.) jedno je od najvažnijih Apollinaireovih djela, koje kroz svoje jezičke aspekte pokazuje bogatstvo stilskih inovacija. Ritam u *Alkoholima* je fluidan i nepredvidljiv, a vokabular je raznolik, uključujući umjetničke, mitske i prirodne elemente. Apollinaire je bio pionir kaligrama- pjesama koje svojim vizualnim oblikom nadopunjuju značenje. Ova inovativna tehnika omogućuje vizualni efekt koji pojačava pjesničku poruku. Apollinaireovo stvaralaštvo pokazuje kako jezik moderne poezije postaje sve fleksibilniji, dinamičniji i inovativniji, što predstavlja ključnu karakteristiku njegove poetike i njegov veliki doprinos razvoju avangardne književnosti.

Ključne riječi: Guillaume Apollinaire, moderna poezija, jezičke inovacije, slobodan ritam, eksperimentalna forma, vokabular, *Alkoholi*, *Kaligrama*

Summary

Guillaume Apollinaire, one of the most prominent avant-garde poets of the 20th century, left an indelible mark on modern poetry, particularly through his innovations in language and experimentation with form. His life was marked by intellectual curiosity and openness to various artistic movements, which is reflected in his work. Apollinaire opened the door to a freer approach to rhythm and poem structure, rejecting classical, rigid metrics. His work reflects the influence of Cubism, seen in the fragmentation of imagery and perception, as well as Futurism, which brings dynamism and speed to his poetry. Through this fusion of tradition and modernity, Apollinaire lays the foundation for modernist poetics.

The collection *Alcools* (1913) is one of Apollinaire's most significant works, which shows a wealth of stylistic innovations through its linguistic aspects. The rhythm in *Alcools* is fluid and unpredictable, and the vocabulary is diverse, incorporating artistic, mythical, and natural elements. Apollinaire was a pioneer of calligrams—poems whose visual form complements their meaning. This innovative technique creates a visual effect that enhances the poetic message. Apollinaire's body of work demonstrates how the language of modern poetry becomes increasingly flexible, dynamic, and innovative, which is a defining characteristic of his poetics and his significant contribution to the development of avant-garde literature.

Keywords: Guillaume Apollinaire, modern poetry, linguistic innovations, free rhythm, experimental form, vocabulary, *Alcools*, *Calligrams*

SADRŽAJ

1. UVOD

2. KRATKI POGLED NA ŽIVOT I STVARALŠTVO AVANGARDNOG PJESNIKA

3. APOLLINAIREOVA POETIKA

3.1. Sloboda ritma i eksperimentalna forma

3.2. Jezičke inovacije i stvaranje novih riječi

3.3. Utjecaj kubizma i futurizma

3.4. Spoj tradicije i modernosti

4. ZBIRKA *ALKOHOLI*

4.1. Jezički aspekt u *Alkoholima*

4.1.1. Stil i ritam

4.1.2. Vokabular u *Alkoholima*

4.1.3. Umjetnički i likovni vokabular

4.1.4. Mitski jezik

4.1.5. Elementi prirode

4.2. Zone

4.3. Le Pont Mirabeau

4.4. Cors de chasse

5. KALIGRAMI

5.1. Definicija kaligrama

5.2. Specifičnosti kaligrama u stvaranju vizualnih efekata

5.3. Ratni vokabular

5.4. Il pleut

5.5. La jolie rousse

5.6. La colombe poignardée et le jet d'eau

6. ZAKLJUČAK

1. UVOD

Guillaume Apollinaire (rođen kao Wilhelm Albert Włodzimierz Aleksander Apolinary Kostrowicki) je bio francuski pjesnik koji je obilježio svoje vrijeme uvođenjem raznih inovacija u poeziju. Tema ovog rada je najprije povezana sa mojim ličnim preferencijama. Odabrala sam ovu temu iz razloga što smatram da je Apollinaireova poezija jako zanimljiva, neobična i inovativna. Za mene predstavlja pravi izazov analizirati takvu vrstu poezije, jer se u Apollinaireovim pjesmama susrećemo sa elementima kako moderne, tako i tradicionalne poezije.

Njegov izuzetno slobodan i eksperimentalan pristup jeziku predstavljao je oslobađanje od tradicionalnih okova i otvaranje vrata za potpuno novu dimenziju poetskog izraza. Apollinaire se smatra modernim pjesnikom. Međutim, bez obzira na tu činjenicu, on i dalje ostaje na neki način vezan za tradiciju. Iako je okrenut ka savremenosti iz razloga što želi čitaocima ponuditi nešto novo i drugačije, Apollinaire ne negira u potpunosti tradiciju. U njegovoj zbirci *Alkoholi* objavljenoj 1913. godine objedinjene su sve karakteristike moderne poezije, ali se također pojavljuju tragovi tradicionalne poezije. Na pisanje završnog rada gledam kao na idealnu priliku kroz koju ću moći predstaviti, istražiti i analizirati Apollinairea i njegovu poeziju.

Kao što i sam naziv govori, ovaj završni rad za glavni cilj ima predstaviti Guillaumea Apollinairea i jezik moderne poezije. U početnom dijelu rada, osvrnut ćemo se na život i kontekst u kojem je Apollinaire stvarao. Razumijevanje njegovog života, društvenog okruženja, te umjetničkih utjecaja bit će ključno za razumijevanje i analiziranje njegove poezije.

U nastavku rada proučit ćemo kako je Apollinaireov doprinos modernoj poeziji označio prekretnicu, istražujući ključne elemente njegove inovativne upotrebe jezika. Kroz centralni dio rada detaljno ćemo istražiti jezički, stilistički i tematski aspekt zbirke *Alkohol*

i, fokusirajući se na stil i ritam, te vokabulare koje je koristio u svojim pjesmama. Zatim ćemo analizirati zbirku *Kaligrama*, predstavljajući definiciju kaligrama, utjecaj rata na pjesnika, igru riječi i slika, te različitih vokabulara koji se pojavljuju u pjesmi. Na kraju, zaključak će sažeti ključne ideje o Apollinaireovom jezičkom izrazu. Prikazat ćemo na koji način je njegovo slobodno korištenje jezika oblikovalo poeziju tog vremena i ostavilo traga u književnosti.

2. KRATKI POGLED NA ŽIVOT I STVARALŠTVO AVANGARDNOG PJESNIKA

Početak 20. stoljeća, svijet umjetnosti proživljavao je revoluciju, a tradicionalne norme polako su gubile svoju snagu pred valom inovacija. U tom vrtlogu promjena, jedna figura se izdvojila, ostavljajući neizbrisiv trag u historiji književnosti, Guillaume Apollinaire, francuski pjesnik, esejist i kritičar, čija je prisutnost postala ključna za razumijevanje modernističke poezije.

Apollinaire je bio vizionar koji je oživio jezik, dajući mu slobodu i izražajnost koja je do tada bila nezamisliva. Njegova jezička revolucija odvijala se kroz slobodu ritma, stvaranje novih riječi, te eksperimentiranje sa vizualnom poezijom. Njegove stvaralačke inovacije nisu samo označile kraj klasičnih konvencija već su otvorile vrata za kreativnost i eksperimentiranje, potičući tako umjetnike da dublje istražuju jezik i njegovu povezanost s drugim umjetničkim izrazima. Njegova sloboda u korištenju jezika postala je osnovni temelj modernog poetskog izraza.

Apollinaire je rođen 26. avgusta 1880. godine u Rimu, kao Wilhelm Albert Vladimir Apollinaris de Kostrowitzky. Kostrowitzky je prezime koje je pripadalo njegovoj majci Angélique de Kostrowitzky. Postoji mnogo špekulacija o njegovom ocu. Neki tvrde da je on bio prelat Rimske kurije, drugi pak da je bio biskup Monaka, a treći da se radilo o oficiru italijanske vojske koji je bio srodan kraljevskoj porodici. Apollinaireov životni put bio je oblikovan raznolikim kulturnim i geografskim utjecajima, što će kasnije imati snažan odjek u njegovom književnom i umjetničkom stvaralaštvu.¹

Apollinaireova mladost bila je ispunjena putovanjima i različitim kulturnim utjecajima. Odrastao je u Monaku i na Azurnoj obali, stvarajući rani odnos s umjetnošću i književnošću. Njegovo djetinjstvo uključivalo je i školovanje u Monaku, ali i putovanja po Italiji, Marseju, Njemačkoj... Takvi rani utjecaji oblikovali su Apollinairea i razvijali njegovu radoznalost prema različitim kulturama i umjetničkim izrazima. Međutim, njegovo pravo umjetničko buđenje desilo se tokom

---

¹André Billy, *Guillaume Apollinaire*, Sablons, Seghers, Collection poètes d'aujourd'hui, 1960., str. 9.

boravka u Parizu, gdje je došao u dodir s avangardnim pokretima.² Njegovo putovanje u Pariz se dešavalo u doba kada su umjetnici tražili nove načine izražavanja i oslobađanja od tradicionalnih okova. U susretu s avangardom tog vremena, Apollinaire je postao glasnik promjene, zagovarajući inovacije u umjetnosti. Njegova mladost bila je oblikovana utjecajem impresionizma, postimpresionizma i simbolizma, ali će se Apollinaire ubrzo povezati s avangardnim pokretima koji su označavali prve decenije 20. stoljeća. Bio je blizak sa mnogim ključnim figurama avangardnog pokreta tog doba, uključujući Pabla Picassa, Marcela Duchampa i Andréa Derraina. Njegova poznanstva i saradnje sa umjetnicima obilježili su njegov poetski izraz, obogaćujući ga vizualnim i eksperimentalnim elementima. U tom okruženju Apollinaire postaje kritičar i promoter kubizma, jednog od ključnih umjetničkih pokreta tog perioda. Radi se o pravcu koji je razbijao tradicionalne forme i uvodio nove, višedimenzionalne perspektive. Apollinaireova radoznalost i povezanost s umjetničkom avanturom rezultirala je nizom esejističkih radova koji su svjedočili o njegovom dubokom razumijevanju i podršci modernim umjetničkim pravcima.³ Apollinaireov život je također bio obilježen i ljubavlju i ratom. Ljubavne veze sa umjetnicama kao što su Marie Laurencin i Jacqueline Kolb inspirisale su mnoge njegove pesme.⁴

Kako je Apollinaire bio svjedok i učesnik u burnim događajima poput Prvog svjetskog rata, to iskustvo duboko je odjekivalo u njegovim stvaralačkim djelima. Prvi svjetski rat je nesumnjivo imao snažan utjecaj na Apollinairea. Služeći kao artiljerijski oficir, iskustvo je okrutnosti rata, a njegova poezija tokom ovog perioda postala je odraz tuge i euforije. Ratno iskustvo i promjene koje je rat donio utječu na Apollinaireovu daljnju poeziju. Iako zbirka *Alkoholi*, koja je objavljena 1913. godine ne obrađuje teme rata, njeno izdavanje i kontekst stvaranja ne mogu se odvojiti od događaja tog vremena.⁵

Osim toga što je Apollinaire bio pjesnik, on je bio i esejista. Njegovi eseji, u kojima je podržavao kubizam, istraživao eksperimentalnu poeziju i analizirao nove umjetničke pravce, predstavljaju dragocijen uvid u njegovu misao. Njegovi eseji su odražavali intelektualnu dubinu i entuzijazam za inovacije, predstavljajući ga kao jednog od vođa avangardne misli u Parizu.

---

²Ibid., str. 12.

³Pascal Pia, *Apollinaire par lui-même*, Pariz, Seuil, 1954., str.7.

⁴ Ibid., str. 9.

⁵André Billy, *Guillaume Apollinaire*, Sablons, Seghers, Collection poètes d'aujourd'hui, 1960., str.31.

Umjetnički pravci koje je Apollinaire snažno podržavao i sam pretočio u svoje djelo, oblikovali su njegovu poeziju i prozu. Kubizam, sa svojim razbijanjem tradicionalnih oblika, uticao je na Apollinaireovu vizualnu poeziju i stvaranje kaligrama. Futurizam, sa svojom težnjom ka dinamičnosti i modernosti, pronašao je odjek u Apollinaireovom eksperimentisanju s ritmom koji je bio izrazito originalan. Nadrealizam, sa svojim istraživanjem nesvjesnog i snova, postao je dio Apollinaireove poetske estetike.⁶ Apollinaireovo poznavanje kubizma i likovne umjetnosti odrazilo se u njegovom eksperimentisanju s vizualnom poezijom, posebno u stvaranju zbirke *Kaligrami*. Kako je Apollinaireova poezija je bila dijelom nadahnuta kubizmom, on sanja o ujedinjenju umjetnosti, pa zbog toga pokušava uvesti u poeziju neke elemente slikarstva. On tako pronalazi način da poveže slikarstvo sa poezijom napisavši zbirku pjesama u obliku crteža. Tu zbirku piše u toku Prvog svjetskog rata i objavljuje je 1918. godine pod nazivom *Kaligrami*. U pjesmama u obliku crteža javljaju se dvije vrste poruka: vizualne i tekstualne. Ovi vizuelni eksperimenti prikazuju njegovu želju da izrazi jezik na potpuno nov način, u skladu s vizuelnom kulturom modernog doba. Njegovo eksperimentisanje s jezikom, naročito u *Kaligramima*, ukazivalo je na njegovu želju da premosti jaz između riječi i slika. Vizuelna poezija postala je još jedan izraz njegove kreativne energije, a kaligrami su postali svjedočanstvo o njegovom jedinstvenom pristupu jeziku i formi.⁷

Apollinaire umire 9. novembra 1918. godine, samo dva dana prije završetka rata, od posljedica španske gripe. On iza sebe ostavlja bogat i neizmjerljivo značajan doprinos modernoj književnosti i umjetnosti. Njegova djela ostaju živa svjedočanstva o turbulentnom periodu 20. stoljeća. Iako je živio samo 38 godina, Apollinaireovo nasljeđe u svijetu književnosti ostaje neizbrisivo. Apollinaire sa svojim neumornim istraživanjem jezika i forme, svojim strastvenim zalaganjem za umjetnost i dubokim razumijevanjem ljudskog iskustva, zaslužen se smatra jednim od najznačajnijih pjesnika 20. stoljeća.⁸

---

⁶Pascal Pia, *Apollinaire par lui-même*, Pariz, Seuil, 1954., str. 7.

⁷Annette Becker, *La Grande Guerre d'Apollinaire - Un poète combattant*, Pariz, Tallandier, 2014., str. 130.

⁸André Billy, *Guillaume Apollinaire*, Sablons, Seghers, Collection poètes d'aujourd'hui, 1960., str.35.

3. APOLLINAIREOVA POETIKA

Apollinaire, kao jedan od najznačajnijih francuskih pjesnika i književnih teoretičara 20. stoljeća, nesumnjivo je ostavio dubok i trajan pečat na svijet književnost kroz svoje stvaralaštvo i teorije. Njegova poetika, duboko ukorijenjena u eksperimentaciji i inovaciji, pružila je osnovu za razumijevanje avangardnog izraza.

Poezija se često povezuje s imaginarnim, ali može pružiti jedinstven uvid u stvarnost. Iako se misli da moderna poezija zanemaruje stvarnost, Apollinaire tvrdi da je stvarnost temelj umjetnosti, jer umjetnost treba biti utemeljena na ljudskom iskustvu i stvarnom svijetu. On smatra da umjetnost treba nadmašiti doslovno prikazivanje stvarnosti, stvarajući novu poetiku koja nije samo imitacija stvarnosti. Za Apollinairea, stvarnost služi kao polazište za umjetničku imaginaciju i interpretaciju. Umjetnik može koristiti elemente stvarnosti, poput svakodnevnih događaja, pejzaža ili emocija, kako bi izrazio svoje unutrašnje doživljaje i ideje.⁹

Moderna poezija više ne poznaje „pjesničke predmete“ u smislu motiva koji bi bili poetični sami po sebi. Bilo koji predmet može sada biti „poetičan“, a stvarni predmeti su možda prikazani kao posve svakodnevni i obični, ali i kao beskrajni i nespoznatljivi u svojoj nepremostivoj drugosti. Možda je upravo to razlog zbog koje se moderna poezija okreće stvarnim predmetima preko kolaža, nabiranja i drugih „pronazaka“.¹⁰

Apollinaire je doživljavao stvarnost kao materijal koji umjetnik može oblikovati i preoblikovati kroz svoje subjektivno iskustvo. Za njega stvarnost nije bila jednostavna i nepromjenjiva, već složena i dinamična, prožeta ličnim doživljajima, umjetničkom maštom i vanjskim svijetom. Kada je započeo rat, Apollinaire se dobrovoljno prijavio, što ga je suočilo s potpuno drugačijom stvarnošću, brutalnom i apsurdnom, koja je dodatno oblikovala njegov pogled na svijet.¹¹

Apollinaire je smatrao da umjetnost treba proizlaziti iz stvarnih životnih iskustava, emocija i promišljanja.¹² Za njega, stvarnost je dublji sloj koji se otkriva kroz umjetničko izražavanje, bilo da je riječ o poeziji, slikarstvu ili drugim umjetničkim formama. Stvarnost, prema njemu, nije samo površinski prikaz svijeta, već kompleksan skup percepcija, misli i osjećaja koje umjetnici

---

⁹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str.27.

¹⁰Ibid., str. 29.

¹¹Ibid., str. 12.

¹²Ibid., str. 32.

prenose kroz svoje djelo. Ovaj koncept potiče umjetnike da istražuju dublje slojeve stvarnosti i interpretiraju ih na originalan način, pristupajući djelu kao iskustvu. Prema Ivanu Radeljkoviću, autoru knjige *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Pierrea Reverdyja*, djelo bi trebalo na nas djelovati tako da proizvede jedno iskustvo: „Stvarnost života je zapravo ambicija neimitacijske umjetnosti: imati svoju stvarnost, dosegnuti svoju stvarnost, unijeti stvarnost u svoja djela.”¹³

Imitacija stvarnosti u umjetnosti označava doslovno ili vjerno prikazivanje vanjskog svijeta, obično kroz realistične opise. Apollinaire je preispitivao i istraživao pojam stvarnosti kroz odbijanje klasične imitacije stvarnosti u umjetnosti. Za njega, stvarnost nije nužno ono što je fizički prisutno ili opaženo, već je to i ono što se doživljava, osjeća i interpretira unutar umjetničkog djela. Odbijajući klasičnu imitaciju stvarnosti, Apollinaire je otvorio vrata novim načinima izražavanja i shvaćanja stvarnosti u umjetnosti. Na taj način, umjesto principa imitacije stvarnosti, Apollinaire zagovara eksperimentiranje s formom, jezikom i temama kako bi se stvorila nova i originalna umjetnost. On potiče umjetnike da budu inovativni i da istraže nove načine izražavanja svojih ideja, bez ograničavanja na tradicionalne stilove ili tehnike. Apollinaire smatra da je umjetnost slobodna i kreativna aktivnost koja treba otvoriti vrata mašti i inovaciji, umjesto da se ograničava na puki prikaz stvarnosti.

3.1. Sloboda ritma i eksperimentalna forma

Kao bitan element Apollinaireove poetike možemo navesti slobodu ritma i eksperimentalnu formu. U njegovim pjesmama možemo uočiti sljedeće promjene na formalnom nivou: dužina strofa i stihova varira, odsustvo rime ili ukoliko postoji ona je osiromašena, interpunkcijski znakovi su uklonjeni. Kao posljedicu uklanjanja interpunkcijskih znakova u pjesmama, čitalac ima tu mogućnost i slobodu da sam diktira ritam čitanja pjesme. Ta sloboda je bila izuzetno bitna za Apollinairea.¹⁴

U svijetu Apollinaireove poezije, ritam i forma ne igraju samo ulogu u izražavanju misli i osjećanja, već postaju ključni pokretači koji mijenjaju ustaljene obrasce i otvaraju put raznolikim kreativnim mogućnostima. Apollinaire nije slijedio ustaljene obrasce ritma i stihova, već je

---

¹³Ibid., str. 33.

¹⁴Laurence Campa, *L'esthétique d'Apollinaire*, CDU Sedes, 1996., str. 8.

oslobodio ritam svojih pjesama, dopuštajući mu da teče slobodno, bez striktnih pravila. Ova sloboda ritma daje pjesmama impulsivnost i pokretljivost, te na taj način čitaocu omogućava da osjeti tu slobodu. Stihovi u zbirki *Alkoholi* pulsiraju različitim ritmičkim obrascima, ponekad i pravilnim metri stiha, otkrivajući pjesnikovu sposobnost da prilagodi ritam subjektivnom doživljaju. Ova sloboda omogućava pjesniku da izrazi širok spektar osjećanja, od euforije do melanholije, kroz jedinstvenu ritmičku strukturu.¹⁵

Pored slobode ritma, eksperimentalna forma je neizostavan dio Apollinaireove poetike. Jedna od najznačajnijih eksperimentalnih formi koju je Apollinaire razvio su kaligrami. Kaligrami su predstavljali pokušaj pronalaska novog jezika koji bi povezo poeziju s drugim umjetnostima. Ono što je karakteristično za Apollinaireovu eksperimentalnu formu jeste spoj estetskog i poetskog. On nije samo želio da stvori vizualno impresivne pjesme, već je nastojao da kroz njih izrazi dublje poetske ideje i emocije. Kroz svoje eksperimente sa formom, Apollinaire je istraživao granice između jezika i umjetnosti, otvarajući nove horizonte za poetski izraz.

3.2. Jezičke inovacije i stvaranje novih riječi

Kada govorimo o jezičkim inovacijama kod Apollinairea, ulazimo u svijet njegove kreativnosti. Apollinaire nije samo pisac, već i kovač riječi koji je svojim jezičkim eksperimentima proširio granice francuskog jezika i transformisao poetski izraz. Kao kovač riječi, Apollinaire je 1917. godine skovao izraz „surréaliste” u predgovoru za dramu *Les Mamelles de Tirésias*, opisujući svoj poetički cilj kao „nadrealističan”. Njegova namjera bila je stvoriti umjetnost oslobođenu racionalnosti i tradicije, istražujući podsvjesno, iracionalno i fantastično.¹⁶ Stvaranje riječi „surréaliste” nije samo bilo lingvističko čudo, već je predstavljalo i kulturni preokret. Apollinaire je time označio početak novog umjetničkog pravca koji će promijeniti način na koji razmišljamo o umjetnosti i stvarnosti. Njegova vizija nadrealizma, koja je potaknula istraživanje podsvjesnog i iracionalnog, postala je ključna karakteristika nadrealističkog pokreta i utjecala je na mnoge umjetnike širom svijeta.¹⁷

Kaligram također predstavlja izrazito originalan koncept koji je oblikovao Apollinaire. Kaligrami su bili izraz Apollinaireove želje za eksperimentisanjem s formom i medijima. On je

---

¹⁵Lydia Blanc, *Apollinaire, Alcools, parcours "Modernité poétique"*, Pariz, ELLIPSES; Edition, 2019., str. 51.

¹⁶ Etienne Alain Hubert, *Circonstances de la poésie Reverdy, Apollinaire, surréalisme*, Klincksieck, 2009. str. 320.

¹⁷*Ibid.*, str. 325.

bio pionir u istraživanju granica između različitih umjetničkih disciplina, otvarajući put za kasnije umjetnike koji su se bavili sličnim konceptima. Njegovi kaligrami su bili inovativni i provokativni, istovremeno osvježavajući tradicionalni oblik poezije i proširujući horizonte književne umjetnosti.

Kaligrami su bili i odraz Apollinaireovog vremena, koje je obilježeno brzim tehnološkim napretkom i promjenama u društvu. Kroz svoje kaligrame, Apollinaire je uhvatio duh modernog doba, koristeći se vizualnim i jezičnim elementima kako bi stvorio djela koja su odražavala kompleksnost i dinamiku svijeta oko njega.¹⁸ Apollinaireova vizija kraja ere štamparstva ili "tipografije" predstavlja duboku percepciju promjena koje su se događale u društvu i umjetnosti njegovog vremena, ali i predviđanje budućih transformacija. Kroz svoje kaligrame, Apollinaire nije samo eksperimentirao s novom formom pjesništva; on je istovremeno bio i vizionar koji je predvidio promjene u načinu na koji će se informacije distribuirati i koristiti.¹⁹

Kaligrami, kao nova forma pjesništva koja kombinuje jezik i vizualnu umjetnost, bili su ne samo estetski eksperiment, već i pokušaj prilagođavanja pjesništva novim tehnološkim i kulturnim promjenama. Kaligrami se mogu posmatrati kao preteča savremenih eksperimenata s multimedijском umjetnošću i digitalnom poezijom, koji kombinuju tekst, zvuk, sliku i interaktivnost kako bi stvorili nove oblike izraza. Apollinaire je prvi put predstavio ovaj koncept u svojoj zbirci *Kaligrami*, objavljenoj 1918. godine.

U *Alkoholima*, Apollinaire istražuje jezičke igre i koristi neologizme kako bi stvorio jedinstvenu i zanimljivu atmosferu. Kroz ove književne tehnike, autor uspijeva izraziti svoje emocije i ideje na originalan i inovativan način. Apollinaire se poigrava riječima, zvucima i asocijacijama kako bi stvorio poetske slike koje ostavljaju snažan dojam. Kroz svoje stihove, Apollinaire je također koristio riječi koje su se protezale kroz stoljeća, od antičkih do savremenih vremena. Njegova sposobnost da oživi ove riječi, dajući im novo značenje i kontekst, čini njegovu poeziju jedinstvenom. On je bio majstor u kombinovanju tradicionalnog i modernog, stvarajući tako most između prošlosti i sadašnjosti. Naprimjer, u pjesmi „Zone”, upotreba novih riječi tijekom

---

¹⁸Pénélope Sacks-Galey, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Gallimard, 1988., str. 12.

¹⁹ Ivan Radeljkić, Ivana Bilić, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS”, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu: Fiozofski fakultet, 2018., str. 4.

cijele pjesme ilustrira njegovu želju za istraživanjem modernosti i hvatanjem duha svog vremena. Izrazi poput „port-aviation”, „sténo-dactylographe” odražavaju tehnološki napredak tog doba i nove stvarnosti urbanih života. Ti novi pojmovi se isprepliću sa jednostavnijim i poznatijim izrazima, poput „il y a”, koji ukorijenjuju pjesmu u svakodnevni govor.

Apollinaire postavlja u suprotnost svijet starog i svijet modernog, stvarajući dinamičnu napetost između prošlosti i sadašnjosti. Korištenje riječi „ancien”, „anciennes”, „antiquité”, „antique” evociraju osjećaj nostalgije za prošlim vremenom, dok pridjevi „neuve” i „moderne” sugerišu duh napretka i inovacija. Ova suprotnost između starih i novih riječi stvara kontrastnu atmosferu pjesme, balansirajući između tradicije i modernosti. Također odražava složenost urbanog života u periodu promjene, gdje prošlost i napredak postoje zajedno. Upotreba novih izraza u „Zoni” daje pjesmi vremensku i društvenu dimenziju, dok ujedno pokazuje Apollinaireovo pažljivo posmatranje svijeta koji se mijenja oko njega.

U naslovu pjesme „La Chanson du Mal-Aimé” su sadržani elementi moderne i tradicionalne poezije; on kombinuje riječ „la chanson” sa neologizmom. *La chanson* (lat. *cantionem*) f. pjesma, popijevka; pjev (*ptica i sl.*)²⁰ je naziv za francusku pjesmu koja potiče iz srednjeg vijeka i Renesanse. Radi se o pjesmi koja posjeduje ljubavni, lirski karakter, te pjesmi koja je popraćena muzičkom pratnjom. U srednjem vijeku je ona predstavljala lirsku poeziju visokog žanra koju su komponovali i pjevali truveri i trubaduri.²¹ S druge strane, *mal-aimé, e- nevoljen, neljubljen, nemio*²² je riječ nastala u 20. stoljeću. Sastoji se od pridjeva *mal* i participa prošlog glagola *aimer*.²³

3.3. Utjecaj kubizma i futurizma

Apollinaireova poetika duboko je prožeta utjecajem kubizma i futurizma, pokreta koji su obilježili avangardu. Kroz saradnju sa umjetnicima kao što su Picasso i Delaunay, pjesnik je uspio prenijeti estetiku ovih pokreta u svoju poeziju. Fragmentacija i dinamika, karakteristične za kubizam i futurizam, odražavaju se u njegovim stihovima.

---

²⁰Valentin Putanec, *Francusko-hrvatski rječnik*, Zagreb, Školska knjiga, 2012., str. 179.

²¹https://www.larousse.fr/encyclopedie/musdico/chanson_populaire/166737#:~:text=La%20chanson%20%28au%20sens%20moderne%20occidental%2C%20le%20plus.permanent%20%20C3%A0%20l%27existence%20sous%20toutes%20ses%20formes%20%20C2%BB, preuzeto 05.04.2024.

²²Valentin Putanec, *Francusko-hrvatski rječnik*, Zagreb, Školska knjiga, 2012., str. 594.

²³<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9M0293>

Geometrija je zauzimala značajno mjesto u Apollinaireovim radovima. Smatrao je da geometrijske forme, poput linija, oblika i proporcija, imaju ključnu ulogu u umjetnosti, naročito u slikarstvu. U svom djelu *Les peintres cubiste*, Apollinaire je naglasio važnost geometrije u likovnoj umjetnosti, uspoređujući je s gramatikom u književnosti: „La géométrie est aux arts plastiques ce que la grammaire est à l'art de l'écrivain.”²⁴ Baš kao što gramatika pruža temelje za pisanje, geometrija pruža strukturu i organizaciju likovnim umjetnostima. Geometrija pruža strukturu, red i harmoniju u likovnim djelima, omogućujući umjetnicima da organizuju prostor, oblike i linije na slikama.²⁵

Apollinaireovo djelo *Les peintres cubiste* ima snažnu povezanost s konceptom fragmentacije koji je karakterističan za kubizam, umjetnički pokret koji obrađuje u svojoj knjizi. U kubizmu, fragmentacija se odnosi na razbijanje predmeta ili scene na geometrijske oblike ili fragmente, često prikazane iz više perspektiva istovremeno.

L'aspect géométrique qui a frappé si vivement ceux qui ont vu les premières toiles scientifiques venait de ce que la réalité essentielle y était rendue avec une grande pureté et que l'accident visuel et anecdotique en avait été éliminé.²⁶

Navedeni citat objašnjava zašto su prve slike kubista tako snažno utjecale na posmatrača. Ističe se geometrijski aspekt tih slika, koji je bio izuzetno uočljiv. Ključna karakteristika tog geometrijskog pristupa leži u tome što je bitna, esencijalna stvarnost bila prikazana s velikom čistoćom. Drugim riječima, umjetnici kubisti nisu težili doslovnom prikazu objekata i scena, već su nastojali izraziti njihovu bitnu, suštinsku prirodu. Eliminirali su vizualne smetnje i nepotrebne detalje kako bi naglasili osnovne oblike, linije i volumene. Time su stvorili slike koje su bile izrazito apstraktne i koje su pozivale posmatrača da razmišljaju o suštini predmeta i svijeta koji ih okružuje.²⁷ Upravo je suštinska čistoća i eliminacija suvišnih detalja bila ono što je impresioniralo posmatrača i činilo kubističke slike tako revolucionarnima u svom vremenu.

Apollinaireov pristup analiziranju kubističkih slika može se smatrati fragmentiranim, jer umjesto jedinstvene interpretacije, razbija djela na manje dijelove kako bi istražio njihove tehničke, estetske i filozofske dimenzije. U svom djelu *Les peintres cubistes*, Apollinaire prikazuje kako Picasso koristi fragmentaciju i različite planove za dekonstruisanje objekata, stvarajući složenu

---

²⁴Guillaume Apollinaire, (*Méditations esthétiques*) *Les Peintres cubistes*, Pariz, Figuière, 1913., str. 14.

²⁵Albert Gleizes, *Du cubisme et des moyens de le comprendre*, Pariz, Éditions "La Cible", 1920., str. 45.

²⁶Guillaume Apollinaire, (*Méditations esthétiques*) *Les Peintres cubistes*, Pariz, Figuière, 1913., str. 24.

²⁷Albert Gleizes, *Du cubisme et des moyens de le comprendre*, Pariz, Éditions "La Cible", 1920., str. 47.

mrežu linija i boja. Picasso ne prikazuje objekte tradicionalno, već ih razbija na geometrijske oblike, što zahtijeva od posmatrača aktivno uključivanje u interpretaciju i percepciju slike.²⁸ Naprimjer, u pjesmi „Les Fenêtres” Apollinaire koristi različite perspektive i fragmentirane slike kako bi opisao različite prizore koji se vide kroz prozore. Ova tehnika stvara osjećaj raznolikosti i dinamičnosti, slično kubističkim slikama koje kombiniraju različite uglove i perspektive.

Međutim, ono što Radeljković ističe u svojoj knjizi *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Pierrea Reverdya*, jeste da je Apollinaire odbijao da ga se svodi na definiciju kubiste, jer se on protivio da pripada nekoj jedinstvenoj grupi ili pokretu: „Apollinaire je izmišljao različita imena za novu jedinstvenu umjetnost, sintezu svih umjetnosti koja će tek doći, sintezu istine koju je on uvijek najavljavao, sanjao i zagovarao, s velikom nadom da će izmijeniti život, i samim tim, s velikom vjerom u poeziju i u umjetnost.”²⁹ Iako kubizam u slikarstvu i Apollinaireova poezija pripadaju istom vremenskom periodu i dijele slične ideje, među njima postoje značajne razlike. Slikari kubizma, poput Picassa i Braquea, fokusirali su se na dekonstrukciju predmeta i upotrebu geometrijskih oblika kako bi stvorili nove perspektive stvarnosti. Oni su eksperimentirali s različitim pogledima i fragmentacijom oblika. Radeljković tvrdi da perspektiva koja se dovodi u pitanje na kubističkim slikama, ne postoji kao problem u poeziji. Generalno, prostor je u pjesmi predstavljen na potpuno drugačiji način, tako da u je u Apollinaireovoj poeziji skoro pa nemoguće pronaći tu sveprisutnost geometrije, koja predstavlja frapantnu karakteristiku svih kubističkih djela.³⁰ S druge strane, Apollinaireova poezija, pristupa stvaranju prostora na drugačiji način. Umjesto da koristi geometrijske oblike, Apollinaire koristi jezik, ritam i slike kako bi u čitateljevom umu stvorio dojam prostora i slojevitih značenja. Dok kubisti pokušavaju uvesti vrijeme u slikarstvo kroz vizualne tehnike, Apollinaire to čini kroz strukturu pjesme, koja se razvija tijekom vremena čitanja. „Glavna dimenzija u kojoj se razvija pjesma jeste dimenzija vremena, koja kao takva ne postoji na slici. Dok su pjesnici težili da istraže prostor pjesme, slikari su težili da uvedu vrijeme u svoje slike.”³¹ Dok su pjesnici koristili jezik i ritam kako bi prenijeli svoje ideje tokom vremena čitanja, slikari

---

²⁸Anne Baldassari, *L'ABC-daire de Picasso*, Pariz, Flammarion, 1996., str. 71.

²⁹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdya*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 40.

³⁰Ibid.

³¹Ibid.

su koristili vizualne tehnike poput kompozicije i perspektive kako bi nagovjestili dinamičnost i prolaznost vremena na svojim platnima.

Radeljković naglašava značaj kubizma i Picassovog doprinosa kao ključnog pokretača revolucije u umjetnosti. Picasso je bio pionir u prekidu tradicije imitacije stvarnosti u slikarstvu. Umjesto da jednostavno kopira stvarnost, Picasso je razbio oblike i prikazao ih kroz osnovne geometrijske forme, čime je istraživao složenost forme i prostora na nov način. Radeljković smatra da je hrabrost kubističkih slikara inspirisala i pjesnike tog vremena da preispitaju jedan od glavnih principa književnosti- imitaciju stvarnosti.³²

Osim kubizma, futurizam je također imao snažan utjecaj na Apollinairea. To je bio pokret koji je slavio brzinu i tehnologiju.³³ Apollinaire je preuzeo tu energiju u svojoj poeziji koja je istraživala moderne teme kao što su brzi gradski život, nova tehnologija i promjene u industriji. Kroz svoj slobodan ritam i žive slike, Apollinaire je uspio prenijeti osjećaj pokreta i dinamike, što je bilo karakteristično za futuristička djela. U pjesmi „Zone”, Apollinaire opisuje urbani krajolik i život u modernom gradu, koristeći slike industrijskih postrojenja i prometnih gužvi kako bi prenio osjećaj dinamike i promjene u urbanoj sredini. „Zone” jasno pokazuju Apollinaireovu fascinaciju modernim životom i tehnološkim dostignućima, koje su njegov izvor inspiracije i izazov za individualno iskustvo.

3.4. Spoj tradicije i modernosti

Razne promjene koje su se desile početkom 20. stoljeća su sa sobom donijele mnoga otkrića i inovacije. Među tim otkrićima su: automobili, telefoni, kino, promjene u modi, otkrića u domeni fizike, hemije, medicine. Pojavom ovih promjena čovjek je počeo vjerovati u to da je sve moguće, pa se i sam način života počeo mijenjati. Sve te promjene su imale utjecaj na čovjekovo razmišljanje, ali su se isto tako odrazile i na književnost. Početak 20. stoljeća se smatra ključnim razdobljem, odnosno krajnjom tačkom simbolizma i početnom tačkom moderne poezije. Umjetnici su u to vrijeme osjećali napetost između prošlosti i budućnosti. Nakon simbolizma i naturalizma, pisci teže rađanju nove umjetnosti koja je izraz prirode, života, a naročito modernog života. U tom periodu su avangarde počele dobivati na važnosti, a najveći izazov je bio odlučiti u

---

³²Ibid., str. 41.

³³Marjorie Perloff, *The Futurist Moment, Avant-Garde, Avant Guerre, and the Language of Rupture, with a New Preface*, University of Chicago Press, 2003., str. 24.

kojoj mjeri treba ili ne treba raskinuti sa estetikom prošlosti. Apollinaire se također bavi ovim problemima. On traži načine kojima bi izrazio život, zauzima stav u sukobu između tradicije i modernosti i predlaže svoju umjetničku viziju.

Apollinaire je najprije bio pod utjecajem simbolista, posebno Mallarméa, Verlainea i Rimbauda... Iako je bio pod utjecajem simbolista, on nakon izvjesnog vremena okreće leđa simbolizmu. Njegov cilj je bio taj da poezija postane dostupnija svima, da svi mogu razumjeti poeziju i upravo zato on inzistira na uvođenju promjena koje bi dovele do toga da poezija postane slobodnija, lišena tradicionalnih okova i pravila.³⁴

Iako Apollinaire želi čitaocima ponuditi nešto novo i drugačije, on i dalje ostaje vezan za tradiciju. Ne negirajući u potpunosti tradiciju on se okreće ka savremenosti. Njegova poetika zapravo predstavlja fascinantno spoj tradicije i modernosti koji je oblikovao književnu scenu početkom 20. stoljeća. On je uspio da spoji prošlost i budućnost, tradiciju i inovaciju, stvarajući tako poetski svijet koji je bio i tradicionalan i inovativan u isto vrijeme.

Važno je istaći da je Apollinaire crpio inspiraciju iz bogate historije književnosti, te da je odao počast mnogim prethodnicima kroz svoje stvaralaštvo. Inspirisan romantizmom, simbolizmom i srednjovjekovnom književnošću, Apollinaire je preuzeo mnoge motive i teme, ali ih je interpretirao na svoj način. Njegove pjesme su često bile ispunjene referencama na klasičnu književnost, što je pokazivalo njegovo duboko poštovanje prema tradiciji. Uprkos održavanju veze sa tradicijom, Apollinaireova poetika je bila istovremeno otvorena ka modernim tendencijama i inovacijama. Apollinaireova radoznalost i inovativnost se ogledala u eksperimentisanju sa formom, ritmom i jezikom, otvarajući nove puteve izraza u poeziji.³⁵ Koristeći se kaligramima, konkretizmom i drugim vizuelno eksperimentalnim tehnikama, Apollinaire je stvarao poetske forme koje su istovremeno bile i estetski privlačne, ali i poetski značajne. Primjećujemo promjene i na tematskom nivou. Stvari iz svakodnevnog, urbanog, industrijskog i modernog života ulaze u poeziju. Apollinaire na taj način nastoji predstaviti život onakvim kakvim život jeste. Njegova poezija je bila odjek modernog doba, prikazujući taj brzi i užurbani gradski život, kao i nove tehnološke ideje koje su obilježile početak 20. stoljeća.³⁶

---

³⁴Laurence Campa, *L'esthétique d'Apollinaire*, CDU Sedes, 1996. str.8.

³⁵Ibid.

³⁶Ibid., str. 38.

4. ZBIRKA ALKOHOLI

Apollinaire je pjesnik koji smjelo uvodi riječi iz svakodnevnog, modernog i industrijskog života u svoju poeziju. Svojim odvažnim, avangardnim i inovativnim pokušajima Apollinaire nastoji čitateljima predstaviti život onakvim kakav on jeste. On također odlučuje ujediniti sve pjesme koje u sebi sadrže teme o ljubavi, ali urbane teme, te 1913. godine objavljuje svoju zbirku pod nazivom *Alkoholi*. Ova zbirka se odlikuje kako tematskom, tako i formalnom raznolikosti. *Alkoholi* predstavljaju zbirku u kojoj su sjedinjenje pjesme koje je Apollinaire pisao u periodu od 1898. godine, a objavljuje tek 1913. godine.³⁷

Alkoholi istražuju mnoge aspekte poezije, od elegije do slobodnog stiha. Ova zbirka je podijeljena u nekoliko dijelova: „Rhénanes” dijelom koji je inspirisan Apollinaireovim boravkom u Njemačkoj i njegovom avanturom s Annie Playden koja je neslavno završila, dijelom „À la santé” u kojem šest pjesama evocira njegov kratki boravak u zatvoru i dijelom nazvanim „Marie” koji evocira ljubav sa slikaricom Marie Laurencin.³⁸

Zbirka *Alkoholi* predstavlja vrhunac Apollinaireovog stvaralaštva i ključno djelo avangardne književnosti. Njeni jezički eksperimenti i raznovrsnost tema čine je nezaobilaznim djelom u književnosti 20. stoljeća. Kao što smo već spomenuli, tematski, ova zbirka obrađuje širok spektar tema, od ljubavi i umjetnosti do urbanog života i modernog društva. Ono što je posebno u vezi s ovom zbirkom jeste način na koji autor koristi jezik i formu kako bi izrazio svoje ideje.

Apollinaire se istakao svojom sposobnošću da eksperimentiše s jezikom i stvori nove izraze koji su odražavali dinamiku modernog života. U *Alkoholima*, on koristi različite stilove i tehnike, uključujući slobodan ritam, igru riječima, fonetičke eksperimente i neobične metafore. Ovi jezički eksperimenti daju zbirci živost i originalnost, čineći je na taj način jedinstvenom.

Sam naziv zbirke je jako neobičan i zagonetan. U zbirci pjesnik ne piše o alkoholnim pićima, već koristi taj naziv kako bi označio raznolikost iskustava koja se mogu naći u njegovim pjesmama. Poput alkohola koji mogu imati različite efekte na pojedinca, tako i pjesme iz ove zbirke mogu

---

³⁷André Billy, *Poètes d'aujourd'hui*, Sablons, Seghers, 1960., str. 17.

³⁸Ibid.

izazvati različite emocije i doživljaje kod čitatelja. To ukazuje na to da je čitanje ove zbirke kao upijanje različitih doživljaja i iskustava, kao što je to slučaj sa konzumiranjem različitih vrsta alkoholnih pića.

4.1. Jezički aspekt u *Alkoholima*

Zbirka *Alkoholi* puna je raznolikosti u jezičkom izražavanju. Apollinaire se volio igrati se riječima. Koristio je različite stilove i tehnike kako bi izrazio svoje misli i osjećaje. Jedan od načina na koji je to činio bilo je kombiniranje slobodnog stiha sa različitim metrima i tradicionalnijim formama. To znači da nije morao slijediti stroge obrasce za stihove. Umjesto toga, mogao je izraziti svoje ideje na različite načine, često s neočekivanim prekidima i promjenama tempa.

U *Alkoholima*, Apollinaire je često koristio slobodan ritam kako bi eksperimentirao s jezikom i izrazio svoje misli na nekonvencionalan način. Jedan od primjera slobodnog ritma možemo pronaći u pjesmi „Zona”, gdje autor koristi dinamične promjene tempa i prekidima u ritmu kako bi stvorio živopisnu sliku urbanog krajolika. Još jedan važan segment *Alkohola* je Apollinaireova sloboda u korištenju interpunkcijskih znakova.

Početak vizualne poezije označavao je prelazak s tradicionalnog linearnog stila pisanja na kreativnije i eksperimentalnije načine izražavanja. Umjesto da se oslanjaju samo na riječi i interpunkciju za prenošenje značenja, vizualni pjesnici koriste tipografsku dispoziciju kako bi dodali dodatne slojeve značenja i stvorili vizualni utisak koji doprinosi interpretaciji teksta. Kroz korištenje različitih tipografskih elemenata kao što su promjene fonta, veličine fonta, poravnanje, razmak između redova, te dodavanje naslova, podnaslova i drugih grafičkih elemenata, vizualni pjesnici stvaraju jedinstvene obrasce i strukture na stranici koje komuniciraju s čitateljem na više nivoa. Ova nova forma interpunkcije postaje ključni element vizualne poezije, omogućavajući pjesnicima da izraze svoje ideje i emocije na način koji nije ograničen tradicionalnim konvencijama. Kroz kreativnu upotrebu tipografske dispozicije, vizualna poezija postaje interaktivna i dinamična forma umjetnosti koja potiče čitatelja na aktivno učešće u procesu

tumačenja teksta. Analizirajući Apollinaireovu pjesmu „Les Fenêtres”, Laurent Jenny ukazuje na vezu između nedostatka interpunkcije i početka vizualne poezije.³⁹

Uostalom, da li se Apollinaireova pjesma može pozivati na bilo kakav prostor? Nedostatak interpunkcije pruža nam početak odgovora: on svjedoči da su stihovi segmentirani tipografskim praznima i da je, dakle, pjesma, ponuđena da bude viđena, Apollinaireovoj slobodni stih je svjestan svojeg postojanja u prostoru.⁴⁰

Radeljković ističe da nedostatak interpunkcije stvara namjernu dvosmislenost, te neku vrstu „plutanja” stiha.⁴¹ Gérard Dessons, u svojoj knjizi *Introduction à l'analyse du poème* navodi primjer iz pjesme „Palais”, te smatra da je dvosmislenost dio „analoškog semantičkog modusa tog teksta“. On također dodaje da je Apollinaire uklonio interpunkciju u svojim tekstovima kako bi ih oslobodio tradicionalnog logičkog presjeka rečenice, te da bi pohvalio ritmičku organizaciju stiha. Na taj način, oslobađajući pjesmu od logičkog modela, Apollinaire otkriva „drugi način jezičke organizacije”.⁴² Radeljković napominje da prihvatanjem ove hipoteze, uklanjanje interpunkcije zaista predstavlja početak vizualne poezije, cilj novih estetičkih i poetičkih postupaka je stvaranje novog jezika, novih jezičkih znakova.⁴³

4.1.1. Stil i ritam

Apollinaireov stil u *Alkoholima* prepoznatljiv je po slobodnom izražavanju i inventivnošću u jeziku. Umjesto da se pridržava konvencionalnih poetskih formi, Apollinaire je hrabro eksperimentisao sa različitim stilovima i tehnikama, stvarajući pjesme koje su se istaknule po svojoj originalnosti i dubini.

Apollinaire koristi asocijativno pisanje kako bi prikazao fragmentisanu prirodu ljudskih misli i osjećaja. Ova tehnika slobodnog povezivanja ideja i slika, bez jasne strukture, postala je ključna za nadrealiste, koji su vjerovali da na taj način mogu doći do dubljih nivoa podsvijesti. Nadrealisti su koristili automatizam, pisanje bez svjesne kontrole, kako bi istražili spontani

---

³⁹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 143.

⁴⁰Laurent Jenny, *La fin de l'intériorité*, Pariz, Presses universitaires de France (Perspectives littéraires), 2002., str. 91.

⁴¹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 143.

⁴²Gérard Dessons, *Introduction à l'analyse du poème*, Pariz, Bordas, 1991., str. 52.-53.

⁴³Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 143.

izražaj uma.⁴⁴ Apollinaire se smatra pretečom ovog umjetničkog pokreta, koji je cijenio spontanost mašte izražavajući se slobodno i bez stilskih ograničenja. Nadrealizam se razvio u 20. stoljeću kao reakcija na racionalizam i logiku koji su dominirali društvenim i kulturnim normama toga vremena. Ovaj pokret promovisao je oslobađanje uma od konvencionalnih ograničenja i istraživanje podsvjesnih i intuitivnih procesa kao način stvaranja umjetnosti.

Apollinaireova poetika i stil imali su značajan utjecaj na kasnije nadrealiste, uključujući i Andréa Bretona, osnivača nadrealizma, koji je priznao Apollinairea kao jednog od preteča ovog pokreta. Apollinaireova zbirka *Alkoholi* pokazuje elemente koji su kasnije postali ključni za nadrealizam, poput upotrebe spontanih asocijacija, neočekivanih metafora i eksperimentalnih tehnika pisanja. Kroz asocijativno pisanje, Apollinaire istražuje složene teme i emocije, što je postalo karakteristično za nadrealiste koji su koristili slobodne asocijacije i automatizam da izraze duboke slojeve ljudske psihe i nesvjesnog uma. Nadrealisti su vjerovali da nesvjesni um može otkriti istine koje su izvan racionalnog shvaćanja, a Apollinaireovo stvaralaštvo već je nagovijestilo ovu ideju kroz svoju eksperimentalnu i maštovitu poeziju. Iako se Apollinaire često povezuje s nadrealizmom, Radeljković upozorava na opasnost od svedenja Apollinairea samo na preteču nadrealizma. Takav pristup može zanemariti specifične aspekte njegove poetike, kao što su estetsko stvaranje novog i njegov lirizam stvarnosti. Apollinaire je težio sintezi svih umjetnosti kako bi ih povezo sa samim životom, što je također bio cilj nadrealista, ali njegov doprinos poeziji ne bi se smio svesti isključivo na nadrealistički okvir.⁴⁵

Za nadrealiste, san je bio način istraživanja podsvijesti i skrivenih dijelova uma, a ne samo slobodno putovanje uma. Oni su se fokusirali na unutrašnji svijet i traženje skrivenih istina unutar sebe, zanemarujući vanjski svijet. Iako su koristili elemente snova i nesvjesnog, njihova poetika bila je usmjerena na istraživanje unutrašnjeg svijeta. Apollinaireov rad, iako nije izričito nadrealistički, dijeli s ovim pokretom mnoge slične ciljeve i tehnike, te je stoga bio važan dio šireg nadrealističkog konteksta u umjetnosti 20. stoljeća.⁴⁶ Iako su Apollinaire, Cendrars i Reverdy zaista bili preteče nadrealizma, potrebno je precizirati da je to samo po nekim aspektima

---

⁴⁴Hanifa Kapidžić-Osmanagić, *Srpski nadrealizam i njegovi odnosi sa francuskim nadrealizmom*, Sarajevo, Svjetlost, 1966., str. 54.

⁴⁵Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 45.

⁴⁶André Breton, *Manifeste du Surréalisme*, Pariz, Gallimard, 1967., str. 12.

njihovih poetika.⁴⁷ Oni su zaista bili predvodnici u eksperimentiranju s formom i sadržajem te su često istraživali dublje slojeve ljudskog uma i podsvijesti. Međutim, njihovi pristupi književnosti nisu uvijek bili usmjereni na istraživanje nesvjesnog i unutrašnjeg svijeta na isti način kao što su to činili nadrealisti, već su također njihova djela bila često usmjerena na vanjsku stvarnost i iskustvo svijeta oko njih.

S druge strane, ekspresionizam predstavlja umjetnički pokret koji je prepoznatljiv po naglašenim izražavanjem subjektivnih osjećaja, emocija i unutrašnjih sukoba. Ovaj pokret često je bio povezan s intenzivnim emocijama, kontrastima, te naglašenim i dramatičnim izrazom. U zbirci *Alkoholi*, Apollinaire istražuje složene emocije, unutrašnje sukobe i osjećajnost na način koji odražava karakteristike ekspresionizma.⁴⁸ Pjesme poput „Marie” i „La Chanson du Mal-Aimé” istražuju teme ljubavi, gubitka i patnje na intenzivan i emocionalan način, što odražava ekspresionistički naglasak na izražavanje dubokih emocija i unutrašnjih sukoba. Apollinaireova zbirka se može interpretirati kao odjek ekspresionističke estetike i osjećajnosti, koji je bio prisutan u umjetnosti tog vremena.

Apollinaire koristi različite simbole, metafore i slike kako bi izrazio različite aspekte ove teme, poput radosti ljubavi, tuge zbog gubitka ili prolaznosti vremena.⁴⁹ U pjesmi „Marie”, Apollinaire izražava duboke emocije vezane uz ljubav prema istoimenoj ženi, dok istovremeno osjeća tugu zbog njenog odlaska. Pitanja u pjesmi koja označavaju odsustvo Marie pronalazimo u sljedećim stihovima: „Quand donc reviendrez-vous Marie / Sais-je où s'en iront tes cheveux / Quand donc finira la semaine”.⁵⁰

Ono što također predstavlja važan element Apollinaireove poezije jeste ritam. On određuje dinamiku, fluidnost i emotivnu snagu pjesničkog izraza. Važan je iz razloga što doprinosi ritmičkom i melodičnom karakteru pjesme, stvarajući određenu atmosferu i emociju koja se prenosi kroz tekst. Ritam pomaže u stvaranju harmonije između zvuka i značenja riječi, čineći pjesmu ugodnom za slušanje ili čitanje. Na primjer, ritam se manifestuje i kroz upotrebu aliteracije i asonance, što dodatno pojačava melodiju pjesme: „en automne feuille à feuille / Les

---

⁴⁷Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 46.

⁴⁸Željka Čorak, *Život umjetnosti, Ekspresionizam*, 1984., str. 5.

⁴⁹Guillaume Apollinaire, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve : Droz, 1952., str. 38.

⁵⁰Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 55.-56.

feuilles / Qu'on foule"⁵¹ aliteracija na slovo „f” koja evocira zvuk suhog lišća pod nogama ili šuštanje vjetra u lišću.

Ritam također služi kao sredstvo za naglašavanje ključnih ideja ili tema unutar pjesme. Osim toga, ritam pomaže u održavanju kohezije i strukture pjesme, čineći je organizovanom i koherentnom. On djeluje kao nit koja povezuje različite dijelove pjesme, čineći je cjelovitom i skladnom. Na taj način, ritam omogućuje čitatelju da se lakše poveže s pjesmom i da bolje razumije njenu poruku. Na primjer, u pjesmi „La Chanson du mal-aimé” izdvaja se sljedeći stih koji ilustrira ritam i naglašava temu neuzvraćene ljubavi: „Adieu faux amour confondu / Avec la femme qui s'éloigne / Avec celle que j'ai perdue / L'année dernière en Allemagne / Et que je ne reverrai plus.”⁵²

Fluidnost u *Alkoholima* nije postignuta samo na formalnom nivou, nego i na tematskom. Radeljković tvrdi da je jedna od najvažnijih tema pjesme „Le pont Mirabeau” zapravo vrijeme, to jeste, „dvosmisleni odnos koji Apollinaire održava sa „objektivnim” svijetom kroz svoj način da proživljava i posmatra vrijeme. Apollinaire sučeljava dva vremena- unutrašnje i vanjsko. Dva vremena koja on percipira nisu paralelna.”⁵³

Vrijeme svijeta odlazi, prolazi u rijeci koja protiče, kao i različiti periodi njegovog života (sjećanja), koja odlaze zajedno sa starim ljubavima u vodi koja teče i nosi ih- a s druge strane pjesnik „ostaje“ u vremenu, to jest u sadašnjosti. Subjekat tu ostaje (fr. demeure), sve ostalo odlazi, otiče, i to su kao dva simultana, ali različita vremena, i ako možemo to tako reći, suprotstavljena.⁵⁴

Radeljković ističe ciklični aspekt vremena u Apollinaireovoj pjesmi „Le Pont Mirabeau”, posebno kroz ponavljanje refrena: „Vienne la nuit sonne l'heure / Les jours s'en vont je demeure”. Ova pjesma, iako elegična, donosi moderni pogled na prolaznost vremena i ljubavi. Apollinaire ističe da ni vrijeme ni ljubav ne mogu biti vraćeni jednom kada prođu. Njegova modernost se ogleda u tome što, iako je svjestan prošlosti i budućnosti, naglašava važnost

---

⁵¹Ibid., str. 132.

⁵²Ibid., str. 19.

⁵³Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 65.

⁵⁴Ibid.

življenja u sadašnjem trenutku. Pjesnik uspješno balansira između tradicionalnih tema i novih, inovativnih pristupa, što daje pjesmi jedinstven, savremeni karakter.⁵⁵

4.1.2 Vokabular u *Alkoholima*

Vokabular u zbirci *Alkoholi* predstavlja ključni element koji omogućava Apollinaireu da prenese raznolike teme, emocije i atmosfere svojih pjesama. Od tradicionalnih ljubavnih motiva do suvremenih urbanih scena i eksperimentalnih poetskih izraza, vokabular ove zbirke odražava širinu i dubinu Apollinaireovog umjetničkog talenta.

Apollinaire demonstrira izvanredno bogatstvo jezičnog izraza, koristeći raznovrstan vokabular kako bi izrazio svoje poetske ideje i teme. Njegov vokabular obuhvaća različite stilove i motive, uključujući umjetnički i likovni vokabular, kinematografski vokabular, mitski jezik te elemente prirode. Kroz njegovu raskošnu upotrebu jezika, Apollinaire stvara duboke i slikovite slike, istražujući širok spektar emocija i iskustava. U nastavku rada istražiti ćemo kako Apollinaire koristi ovaj raznoliki vokabular kako bi obogatio svoju poeziju i prenio svoje poetske vizije čitateljima.

4.1.3. Umjetnički i likovni vokabular

Likovni vokabular u *Alkoholima* predstavlja neizostavan element koji obogaćuje poetski izraz i doprinosi dubini i složenosti pjesama. Apollinaire je vješto koristio riječi i motive iz svijeta umjetnosti kako bi stvorio slikovite opise i oslikao različite aspekte ljudskog iskustva. Primjenjujući umjetnički vokabular, pjesnik je uspio prenijeti složene emocije, misli i ideje, koristeći bogatstvo simbolike i likovnih elemenata. Apollinaire je bio duboko inspiriran slikarstvom i likovnom umjetnošću, što se očituje u njegovoj poeziji. Susret sa likovnim umjetnicima poput Picassa dodatno je obogatio Apollinaireovu poetiku. Apollinaire nije samo reagovao na likovne motive u Picassoovim slikama, već je također prihvatio i estetske ideale slikara, prenoseći ih u svoje pjesme.

„Famille de saltimbanques ” je jedno od remek-djela koje je Pablo Picasso naslikao 1905. godine tokom svog tzv. „plavog perioda”. Na slici se prikazuju cirkuski zabavljači, često siromašni

---

⁵⁵Ibid., str. 67.

umjetnici koji su živjeli izvan glavnog toka društva.⁵⁶ Prikazano je sedam figura koje su grupisane na neobičan način; središnji lik je usamljeni Pierrot, klovn s tugom u očima, dok oko njega stoji grupa drugih zabavljača. Svi likovi su naslikani u melanholičnim tonovima plave i sive boje, što je karakteristično za Picassoov „plavi period”. Ova paleta boja dodatno pojačava osjećaj tuge i osamljenosti koji se prenosi kroz sliku.⁵⁷ Interakcija likova na slici sugerirše kompleksne međuljudske odnose i emocionalnu napetost. Pogledi su im uprti u različite smjerove, a nema jasnog kontakta očima među njima, što stvara osjećaj emotivne distance i izolacije. Slika također izražava osjećaj nestabilnosti i nesigurnosti, prikazujući akrobate kao ljude koji su izgubljeni u svom svijetu i koji su suočeni s teškim životnim okolnostima.⁵⁸

Slika „Famille de saltimbanques” i Apollinaireova pjesma „Les saltimbanques” duboko su povezane kroz svoju tematiku i emotivni ton. U pjesmi Apollinaire opisuje akrobate kao ljude koji su izloženi teškim životnim uvjetima koji se bore kako bi preživjeli. Osim toga, i slika i pjesma istražuju temu međuljudskih odnosa među akrobatama, jer na slici vidimo likove koji su izolovani jedan od drugog i koji se ne gledaju direktno u oči. Rezigniranost, siromaštvo, naslućuju se u sljedećim stihovima: “Chaque arbre fruitier se résigne / qui quêtent des sous sur leur passage”⁵⁹ Iz ovih primjera, možemo uočiti kako su slika Picassa i pjesma Apollinairea zajedno oblikovali sliku akrobata, kao simbola ljudske patnje, ali i izvora inspiracije i umjetničke moći. Bitno je naglasiti da je rad Apollinairea odražavao šire promjene u poeziji i slikarstvu toga doba.

Kroz svoje stihove, Apollinaire je istraživao koncepte poput simultanosti, oslobađajući se konvencionalnih ograničenja linearnog vremena i prostora. Ova težnja za novim poetskim oblicima bila je usklađena s revolucionarnim transformacijama u svijetu slikarstva, posebno s razvojem kubizma i apstraktnog izraza.⁶⁰

---

⁵⁶Françoise Gilot, *Life with Picasso*, New York: McGraw-Hill, 1964., str. 76.

⁵⁷Ibid., str. 78.

⁵⁸Mary Mathews Gedo, *Picasso: Art as autobiography*, Chicago: University of Chicago Press, 1980. Citirano iz: Harold P Blum, Elsa J Blum, „The Models of Picasso's Rose Period: The Family of Saltimbanques”, *The American Journal of Psychoanalysis* 67, 181–196, 2007. Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1057/palgrave.ajp.3350023>, Preuzeto: 02.04.2024.

⁵⁹Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 68.

⁶⁰Cardona Iglésias, M. Assumpció, *Familia de saltimbanquis de Picasso. Context biogràfic, artístic i interpretiu*, Barcelona, Història de l'Art. Universitat de Barcelona, 2018., str. 35.

Sljedeći stih se može povezati s različitim stilovima slikarstva i tehnikama koje umjetnici koriste u svojim djelima. Stih „Ils ont des poids ronds ou carrés”⁶¹ nagovještava različitost oblika i težina koje akrobate nose sa sobom. „Poids ronds ou carrés” može simbolisati teret ili odgovornost koji akrobate nose, bilo da je to njihova fizička oprema ili emocionalni teret njihovog putujućeg načina života. U slikarstvu, umjetnici često koriste simboličke elemente kako bi izrazili dublje emocionalne i filozofske ideje.⁶²

Pjesmu „Crépuscule” možemo povezati sa slikarstvom Marie Laurencin, umjetnicom koja je poznata po svojim slikama koje prikazuju nježne, pastelne tonove i često prikazuju figure kao što su harlekin i šarlatan. Također ova pjesma je i posvećena istoimenoj umjetnici.⁶³ Pozadina u Laurencinim slikama često je ključni element koji postavlja ton i određuje raspoloženje. Slično tome, u pjesmi „Crépuscule”, pozadina igra važnu ulogu u stvaranju atmosfere koja se prenosi kroz slikovite opise sumraka. Kroz upotrebu boja i svjetlosti, kako u slikama Laurencin tako i u stihovima pjesme, stvara se osjećaj blijedila i nestajanja dana, dok nebo i zvijezde postaju bljeđi kako sumrak pada⁶⁴: „Sur l’herbe où le jour s’exténue / Le ciel sans teinte est constellé D’astres pâles comme du lait”.⁶⁵

Likovi poput klovna i šarlatana, koji se pojavljuju u pjesmi „Crépuscule”, također imaju paralelne uloge. Klovna, kao dvojnik pjesnika, može simbolisati umjetnika ili pjesnika koji posjeduje čarobne sposobnosti stvaranja umjetnosti koja povezuje različite svjetove. Kroz gestu klovna koji manipulira zvijezdom o čemu svjedočimo u stihovima „Ayant décroché une étoile / Il la manie à bras tendu”⁶⁶ vidimo kako se umjetnički izraz može koristiti za povezivanje različitih elemenata - zemlje i neba, stvarnosti i fantastike. Kroz poveznicu između teksta i slikarstva, vidimo kako se umjetnost, bilo da je riječ o poeziji ili slikarstvu, može koristiti za izražavanje sličnih tema i ideja, kao što su sumrak, magija i snovi, te kako se likovi i motivi mogu preklapati između različitih umjetničkih medija.

---

⁶¹Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 68.

⁶²Charles Bachat, *Picasso et les poètes*, "Europe", 1982., str. 42.

⁶³André Salmon, *La Jeune Peinture Française*, Pariz: Société des Trente, Albert Messein, 1912. Citirano iz: Renee Sandell, *Marie Laurencin: Cubist Muse or More?*, *Woman's art journal*, str.24. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Renee-Sandell/publication/301699172_Marie_Laurencin_Cubist_Muse_or_More/links/5723802608ae262228aa6d69/Marie-Laurencin-Cubist-Muse-or-More.pdf Preuzeto: 07.04.2024.

⁶⁴Ibid.

⁶⁵ Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 37.

⁶⁶Ibid.

Apollinaire je, poput slikara, težio stvaranju umjetnosti koja bi izražavala unutrašnju stvarnost, a ne samo vanjski svijet. Radeljković smatra da su Picasso i Braque započeli novu epohu, u kojoj će slikarstvo biti predvodnica svih umjetnosti. Apollinaire je prepoznao sličnosti između svojih ciljeva i ciljeva slikara poput Picassa i Braquea. Odvažnost slikara je zapravo ohrabrila pjesnike toga vremena da dovedu u pitanje ono što se smatralo jednim od principa književnosti, to jeste imitaciju. Međutim, Radeljković naglašava da se ne radi o tome da se imitira slikarstvo kubizma dajući višetrake perspektive iste teme, niti da se geometrijski analizira prostor. Ono što predstavlja cilj jeste kroz estetička razmišljanja o slikarstvu doći do višestrukih pjesničkih inovacija.⁶⁷ U pjesmi „Le Brasier” uočavamo temu istraživanja svijesti pjesnika kao umjetnika.

U prvom, Apollinaire pokazuje da može postati pjesnik samo spaljivanjem svoje prošlosti. Pjesnik u sebi nosi vatru u koju baca svoju prošlost: glagol bacati pojavljuje se u prvom stihu, što pokazuje važnost ovog odbacivanja prošlosti: „J'ai jeté dans le noble feu⁶⁸”. Pjesnik negira prošlost, odbacuje je u cjelosti. Prošlost predstavlja ekvivalent za smrt, dok je vatra izvor života; stoga se pojavljuje slika odsječenih glava: „Ce Passé ces têtes de morts⁶⁹”. Pjesnik se zatim predaje vatri: „Flamme je fais ce que tu veux”.⁷⁰ Apollinaire koristi vatru kao metaforu za različite aspekte ljudskog iskustva, uključujući prošlost koja gori u vatri, prolaznost vremena i promjene u životu. Vatra, kao centralni motiv u pjesmi, može se povezati s kubističkim i nadrealističkim slikarstvom. Vatra može simbolisati strast, destruktivnu moć ili transformaciju, a kubistički i nadrealistički umjetnici često su koristili simbole i motive izvan uobičajenih stvarnih predmeta kako bi izrazili unutrašnje stanje uma ili duše. Vatra je prije svega element pročišćenja s jediujući se s njom pjesnik pristupa obliku božanstva postaje nadljudski i konačno vatra omogućuje pronalazak istine koja je pjesničkog stvaranja.⁷¹

4.1.4. Mitski jezik

Uspostavljanje veze između prošlosti i sadašnjosti pokazalo se neizbježnim. Kada govorimo o modernosti, pojam je nužno relativan u odnosu na ranije vrijeme. Apollinaireova perspektiva o

---

⁶⁷Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 45.

⁶⁸Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 89.

⁶⁹Ibid.

⁷⁰Ibid.

⁷¹Denis Milhau, „Lecture du cubisme par deux poètes, Apollinaire et Reverdy”, *Europe* Vol. 60, Iss. 638, Pariz, 1982., str. 29.

odnosu između prošlosti i sadašnjosti pokazuje se kao neizbježna tema koja prožima njegova djela. On prepoznaje da je pojam modernosti relativan u odnosu na ranija vremena, ali isto tako naglašava da je neizbježno povezivanje ova dva vremenska razdoblja.

Postoje dva načina pristupa ovoj temi. Prvi pristup suprotstavlja dva vremena, hvaliti prošlost degradirajući sadašnjost. Ovaj pristup može dovesti do ocrnjivanja prošlosti, posebno kada se uspoređuju životni stilovi i vrijednosti drevnih civilizacija s onima savremenog doba. Drugi pristup je priznavanje neodvojivosti prošlosti i sadašnjosti. Ovaj pogled sugerira da savremeni svijet proizlazi iz prošlih događaja i naslijeđa. Prema ovoj perspektivi, ne možemo izraziti neslaganje s prošlim vremenima jer su ona neizostavni dio naše sadašnjosti. Apollinaire se u zbirci *Alkoholi* fokusira na drugi pristup. On cijeni svoje sadašnje doba, istovremeno se zahvaljujući prošlom naslijeđu, koje uključuje i mitologiju. Shvaća da je savremeni svijet oblikovan prošlošću, te da mitologija igra važnu ulogu u oblikovanju kulture i identiteta.

„Zona” je prva pjesma u zbirci, a ujedno i ona koja najviše govori o gradu. Sam naslov odražava ideju prostornog razgraničenja, urbane sredine. Pjesma „Zona” predstavlja Apollinaireovo oduševljenje modernim gradom i tehnološkim napretkom, istovremeno povezujući ih s mitološkim i biblijskim likovima: „Et changé en oiseau ce siècle comme Jésus monte en l'air / Les anges voltigent autour du joli voltigeur / Icare Enoch Elie Apollonius de Thyane / Flottent autour du premier aéroplane”.⁷² Apollinaire spominje legendarna stvorenja poput anđela, Ikaru i njegovog oca Dedala, Iliju, te Apoloniju iz Tijane, koji okružuju prvi avion. kako bi istakao ljudsku težnju za letenjem koju su ove priče simbolisale kroz stoljeća. Priča o Ikaru, čovjeku koji je letio, nastala hiljadama godina ranije je legenda koja je dotad bila rezervisana za fantastiku. S pojavom aviona, ova davna čežnja postaje stvarnost, što Apollinaire doživljava kao ispunjenje proročanstva. On vidi avion ne samo kao tehničko dostignuće, već i kao simbol čuda koje je nekada bilo dio mitova i legendi. Time naglašava važnost ovog novog doba u kojem je tehnologija omogućila da ono što je nekad bilo nezamislivo postane stvarno. Apollinaire također ističe potrebu za stvaranjem novih mitova koji će odražavati moderne tehnološke mogućnosti i ljudske aspiracije, baš kao što su stari mitovi inspirirali drevne generacije.⁷³

---

⁷²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.9.

⁷³Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 55.

Radeljković smatra da je to suština moderne poezije- stvaranje novog svijeta, invencija stvarnosti kroz umjetnost. U vrijeme Apollinairea, umjetnost i književnost teže novom, revolucionarnom pristupu, suprotstavljajući se konvencionalnom modelu koji je imitirao spoljašnju stvarnost života. Umjesto toga, umjetnici su tražili da stvore nešto potpuno originalno i autentično. Apollinaire je smatrao da invencija stvarnosti prevazilazi jednostavno praćenje unutrašnjeg modela ili odbacivanje vanjske stvarnosti. Ona nije samo o odbacivanju imitacije već otvara put ka novom shvatanju vremena i prostora, stvarajući tako jednu potpuno novu epohu.⁷⁴

Također, prisutnost biblijskih likova poput Ilije, Isusa i Mojsija, dodatno naglašava povezanost između mitologije, religije i modernog svijeta. Spoj prošlosti i sadašnjosti sugerise da su mitovi i legende inspirisali ljude u njihovoj želji za istraživanjem i osvajanjem nebeskih prostora. Slika u kojoj legendarna stvorenja okružuju avion može se tumačiti kao zaštita ili blagoslov koji mitovi pružaju tehnološkim inovacijama. Tako nas „Zona” podsjeća na to kako su mitovi i legende uvijek bili sastavni dio ljudske imaginacije i kako su inspirisali različite aspekte naše kulture, uključujući i tehnički napredak. U pjesmi „Le Larron”, Orfej se spominje kao simbol moći koja može uvjeriti ili očarati ljude svojim glasom. Orfej je poznat iz grčke mitologije kao vrsni pjevač i svirač čija muzika može umiriti divlje zvijeri i očarati ljude. U kontekstu pjesme, spominjanje Orfeja implicira da lopov treba posjedovati istu vrstu harizme kako bi uvjerio suce u svoju nevinost ili kako bi umanjio ozbiljnost optužbi protiv njega: „Il était pâle il était beau comme un roi ladre / Que n'avait-il la voix et les jupes d'Orphée⁷⁵”.

U pjesmi „La Chanson du mal-aimé”, pjesnik spominje Odiseja. Mit o Odiseju je jedna od najpoznatijih priča iz grčke mitologije, koja se nalazi u Homerovoj epopeji „Odiseja”. Odisej biva deset godina zatočen na otoku Ogygiji kod nimfe Kalipso, koja ga je zavela i željela ga zadržati za sebe.⁷⁶ Baš kao što je „Odiseja” priča o putovanju grčkog junaka Odiseja, tako i pjesma „La Chanson du mal aimé” prati putovanje emotivnog junaka, nesretno zaljubljenog pjesnika. Baš kao što Odisej susreće brojne poteškoće na svom putu, poput borbe s čudovištima, vještica i oluja, tako i protagonist pjesme „La Chanson du mal aimé” prolazi kroz emocionalne poteškoće i prepreke u svojoj potrazi za ljubavlju. Kao što Odisej teži povratku kući i ponovnom susretu sa svojom voljenom Penelopom, tako i nesretno zaljubljeni pjesnik u pjesmi teži za

---

⁷⁴Ibid., str. 56.

⁷⁵Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.74.

⁷⁶Dostupno na: https://www.mythologie.ca/heros/ulyse.html#google_vignette Preuzeto: 17.05.2024.

ljubavljju koja mu je nedostupna i za povratkom u zagrljaj voljene. Odisej se vraća u svoju zemlju nakon dugog putovanja i pronalazi poznati svijet koji je napustio, uključujući svoju ženu, pa čak i svog starog psa koji ga se sjeća: „Lorsqu’il fut de retour enfin / Dans sa patrie le sage Ulysse / Son vieux chien de lui se souvint / Près d’un tapis de haute lisse / Sa femme attendait qu’il revînt⁷⁷”. Kroz pjesmu „La Chanson du mal aimé” provlače se elementi tjeskobe, tuge i patnje, što se može usporediti s Odisejevim iskustvom duge razdvojenosti od kuće i voljene žene.⁷⁸

S druge strane, Feniks predstavlja mitsku pticu iz grčke i egipatske mitologije koja je simbol vječnog preporoda i besmrtnosti. Prema grčkom mitu, Feniks je bio ptica koja je živjela u Arapskoj pustinji.⁷⁹ Jedan od najpoznatijih dijelova mita o Feniksu je njegovo samospaljivanje. Kada bi Feniks osjetio da je došlo vrijeme za svoju smrt, on bi sagorio u svom gnijezdu. Međutim, umjesto da umre, iz njegove vatre bi se rodio novi Feniks, potpuno obnovljen i pun snage.⁸⁰ Feniks se često smatrao simbolom obnove, ponovnog rađanja i besmrtnosti. Ovaj mit inspirisao je također Apollinairea. Na samom početku pjesme „La Chanson du mal-aimé” primjećujemo posvetu Paulu Léautaudu i stihove koji nagovještavaju Feniksovo dizanje iz pepela⁸¹: „Et je chantais cette romance / En 1903 sans savoir / Que mon amour à la semblance / Du beau Phénix s’il meurt un soir / Le matin voit sa renaissance.”⁸² Feniks je poznat po tome što se iznova rađa iz vlastitog pepela, simbolizirajući besmrtnost i obnovu. Slično tome, tema ponovnog rođenja prisutna je u pjesmi „La Chanson du mal aimé”. Iako protagonist pjesme doživljava ljubavnu patnju i nesreću, postoji nada u obnovu i novi početak.

Još jedan primjer korištenja mitskog vokabulara pronalazimo u pjesmi „Loreley”. Ova pjesma datira iz 1902. godine i pripada dijelu „Rhénanes”, koji uključuje pjesme koje je Apollinaire napisao tijekom svog boravka u Njemačkoj, kada je upoznao mladu Engleskinju Annie Playden. U ovoj pjesmi Apollinaire preuzima njemačku legendu, o ženi čije su zle sile vukle su lađare u

---

⁷⁷Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.18.

⁷⁸J.-F. Cerquand, *Études de mythologie grecque: Ulysse et Circé; Les sirènes*, Pariz, Librairie Académique, 1873., str.8.

⁷⁹Ibid., str. 65.

⁸⁰Miguet, M., «Phénix», in *Dictionnaire des mythes littéraires, sous la dir. de Pierre Brunel*, Pariz. Editions du Rocher, 1994., str.4.

⁸¹Ibid., str. 5.

⁸²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.17.

smrt.⁸³ Pjesma „La Loreley” snažno je inspirisana legendom koju je izmislio njemački pjesnik Brentano 1801. godine, a koju je preuzeo Heine 1816. godine. Lokacija „Bacharach” je gradić u blizini stijene Loreley „À Bacharach il y avait une sorcière blonde ”⁸⁴. Loreley se pojavljuje kao mitsko biće koje zrači ljepotom i mističnom privlačnošću što primjećujemo u sihovima „Ô belle Loreley aux yeux pleins de pierreries / Je flambe dans ces flammes ô belle Loreley”⁸⁵. Ona sjedi na stijeni na rijeci Rajni, svojim pjevanjem zavodeći mornare i izazivajući ih da se prepuste svojim strastima i željama. Loreley postaje simbol ženske moći i fatalnosti, čije prisustvo donosi opasnost i propast onima koji se prepuste njenom zovu. Apollinaire koristi mit o Loreley kao metaforu za teme ljubavi i strasti, istražujući složenost ljudskih emocija i odnosa. Kroz pjesmu, on prikazuje Loreley kao moćno i neodoljivo biće koje privlači muškarce svojom ljepotom i šarmom, ali ih istovremeno uništava svojom destruktivnom snagom.⁸⁶ Također, pjesma ističe temu prolaznosti i tuge, prikazujući Loreley kao simbol prolaznosti vremena i životnih trenutaka.

Apollinaire je vješto koristio različite mitologije kao neiscrpan izvor inspiracije u svojim djelima. Iako se u njegovim zbirkama najčešće spominje grčka mitologija, vjerojatno zbog njezine široke prisutnosti u popularnoj kulturi, Apollinaire pokazuje svoju širinu znanja i interesovanja obuhvatajući i druge mitološke svjetove.⁸⁷ U pjesmi „Merlin et la Vieille Femme”, Apollinaire se oslanja na srednjovjekovnu legendu o Merlinu, velikom mađioničaru, i njegovoj suparnici Viviani, vilinskoj kraljici. Lik Merlina poznat je po svojoj mudrosti i moćima, a susret s staricom izaziva razmišljanje o ljudskom životu i sudbini. To je sukob između prošlosti i budućnosti, moći i ograničenja. Postavlja se pitanje možemo li kontrolisati svoj život ili smo prepušteni sudbini. Pjesma ističe i borbu između dobra i zla, svjetla i tame, što je česta tema u mitovima. Merlinova borba s staricom simbolizira unutrašnju borbu svakog čovjeka.⁸⁸

Putujući u Njemačku, Apollinaire je pronašao inspiraciju za seriju pjesama pod naslovom „Rhénanes”, gdje nije oklijevao unijeti elemente germanske mitologije. Pjesme o mornarima i đavolskim stvorenjima, poput „Loreley”, donose nam svijet mitova koji je obilježio obale

---

⁸³Pascal Pia, *Apollinaire par lui-même*, Pariz, Seuil, 1954., str. 71.

⁸⁴Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.99.

⁸⁵Ibid.

⁸⁶Derek Ernest Stranger, *Myth in the work of Apollinaire*, England, B.A. University of Warwick, 1971., str. 34.

⁸⁷Hale, Jane Alison, „Le Mythe gréco-romain dans la poésie d'Apollinaire ”, *Australian Journal of French Studie*, Clayton, 1985., str.77. Citirano iz: Derek Ernest Stranger, *Myth in the work of Apollinaire*, England, B.A. University of Warwick, 1971., str.75.

⁸⁸Pierre Brunel, *Apollinaire entre deux mondes, Mythocritique*, Presses Universitaires de France, Pariz, 1998., str.99.

Rajne.⁸⁹ Pored grčke i germanske mitologije, Apollinaire se također oslanjao na biblijske epizode iz Starog i Novog zavjeta.

4.2.2. Prirodni elementi

Jedan od najčešće korištenih prirodnih elemenata u *Alkoholima* je voda. Ona se često pojavljuje kao simbol prolaznosti i promjene. Rijeka Sena predstavlja simbol sile vode koja „s'écoule et ne tarit”.⁹⁰ Ona teče sporo, monotono, a njen tok je nepovratan, zbog čega pjesnik njeno kretanje povezuje s prolaznošću vremena.⁹¹

U pjesmi „Mai”, Apollinaire također opisuje vodu kao simbol koji odražava prolaznost vremena. Vožnja barkom niz Rajnu pokazuje trenutak koji polako izmiče dok se protagonist udaljava: „Or des vergers fleuris se figeaient en arrière”.⁹² Spori tok rijeke se suprostavlja trenutku koji brzo prolazi, bez mogućnosti da se taj trenutak sadašnjosti zadrži, dok sve što ostaje iza, postaje prošlost. Taj osjećaj prolaznosti vremena pjesnik doživljava kao glavni razlog melanholije koju osjeća.⁹³ S druge strane, voda često može simbolisati smrt, jer okeani, more, jezera, rijeke, svi vodeni prostori su na neki način povezani s opasnošću, brodolomom i samoubojstvom.⁹⁴ Naprimjer, Loreley pronalazi utjehu u smrti „Elle se penche alors et tombe dans le Rhin”.⁹⁵ Vodu također možemo doživljavati kao element koji ima stimulirajuća svojstva, koji obnavlja čovjeka i tjelesno i moralno.⁹⁶ U *Alkoholima* takvu funkciju vode pronalazimo u stihovima pjesme „Le Brasier”: „Voici ma vie renouvelée / De grands vaisseaux passent et repassent / Je trempe une fois encore mes mains dans l'Océan y / Voici le paquebot et ma vie renouvelée / Ses flammes sont immenses”.⁹⁷

---

⁸⁹Pascal Pia, *Apollinaire par lui-même*, Pariz, Seuil, 1954., str. 71.

⁹⁰Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 56.

⁹¹Guillaume Apollinaire, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve : Droz, 1952., str.24.

⁹²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 95.

⁹³Apollinaire priznaje taj osjećaj pjesnikinji Jeanne-Yves Blanc u pismu koje datira iz 4.8.1916.: "Ništa u meni ne izaziva veću melanholiju od ovog leta vremena." Citirano iz: Michel Décaudin, *Apollinaire*, Pariz: Librairie Générale Française, 2002. str.91.

⁹⁴ Paola Cantera, *Thématique et poétique des quatre éléments dans l'Alcools d'Apollinaire*, The Faculty of Graduate Studies and Research McGill University, 1969., str. 5.

⁹⁵Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 101.

⁹⁶Paola Cantera, *Thématique et poétique des quatre éléments dans l'Alcools d'Apollinaire*, The Faculty of Graduate Studies and Research McGill University, 1969., str. 6.

⁹⁷Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 90.

Period Apollinaireovog boravka u Rajnskoj pokrajini imao je značajan utjecaj na njegovo stvaralaštvo, oblikujući njegovu percepciju prirode i krajolika, uključujući i vjetar. U *Alkoholima*, vjetar također prenosi duboke simbole i osjećaje. Vjetar u *Alkoholima* nije tek običan meteorološki fenomen, već snažna sila koja nosi sa sobom tajanstvenost, snagu i osjećaje života. Kroz svoje stihove, pjesnik oživljava vjetar kao simbol promjene, prolaznosti i neukrotive prirode, istražujući njegovu moć nad pejzažem, emocijama i ljudskim iskustvom.⁹⁸ Na primjer, vjetar postaje simbol smrti, što se ističe u pjesmi „Rhénane d’automne”. Na dan mrtvih, vjetar puše jače, on gasi svijeće koje djeca pokušavaju ponovno upaliti, sove huče, a mrtvo lišće pokriva grobove.⁹⁹ Pjesma prikazuje proces fizičkog i emotivnog nestanka, dok se vjetar smatra silom koja briše sadašnjost i označava trenutak smrti.

S druge strane, vatra otkriva demiuršku moć pjesnika. Prema Rimbaudovoj formuli, Apollinaire smatra pjesnika pravim kradljivcem vatre što znači da pjesnik posjeduje neku vrstu nadljudske moći ili stvaralačke snage koja je slična moći bogova. Ova ideja je inspirisana Rimbaudovom poezijom, naročito njegovim konceptom „vidovitog pjesnika” koji ima sposobnost prodiranja u dubine ljudskog iskustva i predviđanja budućnosti.¹⁰⁰ U pjesmi „Les Fiançailles” Apollinaire slavi spoznaju budućnosti i kroz svoje stvaralaštvo doživljava neku vrstu inicijacije ili duhovnog preobražaja. Pjesnika možemo shvatiti kao osobu koja prolazi kroz proces duhovnog buđenja ili sazrijevanja putem svoje umjetnosti, što uključuje duboko razumijevanje budućnosti i vlastite uloge u svijetu. Ova tema naglašava važnost poezije kao sredstva koje omogućuje pjesniku da proдре u tajne života i svijeta te da postane „vidovit”, odnosno da vidi iznad obične percepcije stvarnosti.¹⁰¹

4.4. Analiza pjesme „Zone”

Zbirka pjesama *Alkoholi* je nesumnjivo puna iznenađenja i inovacija. Međutim ono što je posebno zanimljivo jeste činjenica da Apollinaire uopšte ne poštuje hronološki red pjesama. On

---

⁹⁸Paola Cantera, *Thématique et poétique des quatre éléments dans l’Alcools d’Apollinaire*, The Faculty of Graduate Studies and Research McGill University, 1969., str. 9.

⁹⁹Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 104.

¹⁰⁰Bégué Claude, Lartigue Pierre. „Alcools” d’Apollinaire. Pariz: Hatier, coll. „Profil Littérature”, 1972. Citirano iz: Sônia Regina Vieira, *De „L’ermite” à „Zone” : Une lecture d’Alcools de Guillaume Apollinaire*, Porto Alegre, 2005. str. 136.

¹⁰¹Ibid.

na taj način želi postići efekat iznenađenja i šoka kod čitaoca. Tako je pjesma „Zone” smještena na samo čelo zbirke, a zapravo je ta koju je Apollinaire posljednju napisao.

Pjesma je napisana u slobodnom stihu bez interpunkcije, što doprinosi njenoj fluidnosti i dinamičnosti. Ova tehnika omogućava neprekidni tok misli i osjećaja. Pjesma je duga i fragmentirana, sastavljena je od niza slika koje se brzo smjenjuju, čime odražava brz tempo modernog života.¹⁰²

Već na početku smo potaknuti na razmišljanje samim nazivom pjesme. Naziv pjesme je referenca na grčku riječ „zone” čiju definiciju pronalazimo u Putanecovom rječniku: „zone, f. Zona, pojas; područje, raj; pojasasta pruga; sloj; opseg- frontière = frontalière pogranično područje; la Z- Zona (područje Pariza)“¹⁰³. Sljedeće definicije riječi „zone” također pronalazimo u Larousseovom rječniku: „Zone, nom féminin, (latin zona, ceinture, du grec dzônê): površina zemlje, prostor regije, grada, države, pustinjско područje, stambeni prostor, bilo koji dio prostora: zabranjena zona, dio apstraktnog prostora, polja aktivnosti, misli, područje utjecaja, prostor omeđen paralelama (tropski pojas).”¹⁰⁴

U tumačenjima ove pjesme nerijetko se spominje grčko porijeklo riječi „zone”.¹⁰⁵ Birajući baš riječ grčkog porijekla za naziv svoje pjesme, pretpostavljamo da je Apollinaire htio i u samom nazivu iste zadržati vezu sa tradicijom. Riječ „zona” konkretno u Parizu povezujemo sa prostorom koji se nalazi između gradskih zidina i početka predgrađa. Radi se o području koji nije bio baš povoljan za gradnju, a i u kojem se nalazilo puno bijednih nastambi. Možemo prepostaviti da se Apollinaire poziva upravo na to, jer je on u to vrijeme živio u Auteilu, dijelu grada za koji je smatrao da pripada predgrađu.¹⁰⁶ S druge strane, uzevši u obzir da ova pjesma sadrži elemente urbanosti, naslov možemo posmatrati i iz takve perspektive. Simbolično, tako se „zona” može odnositi na prostor koji moderni pjesnik namjerava zauzeti. Riječ „zona” možemo poistovjetiti sa nečim modernim kao što su to industrijska zona ili zona izgradnje, ali i kao neki

---

¹⁰²Jean- Claude Chevalier, *Alcools d'Apollinaire, essai d'analyse des formes poétiques*, Pariz, Bibliotheque des lettres modernes, 1970., str. 79.

¹⁰³Valentin Putanec, *Francusko-hrvatski rječnik*, Zagreb, Školska knjiga, 2012., str. 1138.

¹⁰⁴Dostupno na: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/zone/83185>, preuzeto: 10.10.2023.

¹⁰⁵Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 77.

¹⁰⁶Ibid., str. 78.

novi teren koji Apollinaire želi istražiti. Na taj način, napuštajući uobičajeni teren, on pristiže na novi teren željan nečega novog i drugačijeg.¹⁰⁷

Već u početnim stihovima pjesme „Zone” primjećujemo stihove koji su dvosmisleni: „À la fin tu es las de ce monde ancien / Bergère ô tour Eiffel le troupeau des ponts bêle ce matin / Tu en as assez de vivre dans l’antiquité grecque et romaine.”¹⁰⁸ Odbacivanje „zastarjelog svijeta” grčke i rimske antike možemo okarakterisati kao neku vrstu priznanja zasićenosti. Međutim, pjesnik nije direktan u svom obraćanju. Stječemo dojam da prvim stihom pjesnik nastoji da održi distancu. Zapravo on želi da se zapitamo da li je on taj ko je umoran od zastarjelog svijeta ili se pak radi o nekome drugom. Stih je izražen u drugom licu jednine i mi ne možemo biti sigurni kome se obraća. Možemo samo pretpostaviti da je Apollinaire taj koji je umoran od tradicije i njenih pravila.¹⁰⁹

Ukoliko obratimo pažnju na drugi stih pjesme, primjetit ćemo u isto vrijeme urbanu i rustikalna sliku. Apollinaire u pjesmu uvodi Eiffelov toranj. Eiffelov toranj bez ikakve sumnje je bio u tom periodu simbol modernosti i savremenosti. Izbor Apollinaireovih riječi u ovom stihu je konfuzan i čudan. Zašto on poredi Eiffelov toranj koji je simbol modernosti sa pastiricom? Zašto koristi glagol „blejati“ i zašto mostove uspoređuje sa stadom? Kombinaciju ovih riječi možemo posmatrati i iz drugačije perspektive. Brunel smatra da drugi stih pjesme „Zone” ima za cilj postaviti Eiffelov toranj u službu jednog modernog projekta. On napominje da se radi o projektu koji je realizovao inženjer Gustave Eiffel, ali i Apollinaireovom vlastitom pjesničkom projektu koji podrazumijeva uvođenje modernog jezika u poeziju. On tvrdi da Apollinaire na taj način ipak bira moderni svijet, umjesto toga da ostane zatočen u zastarjelom svijetu.¹¹⁰ S druge strane, Radeljković objašnjava da markantna slika blejanja stada nije samo miješanje dva posve različita imaginarija, već da se radi o kombinaciji staroga i novog. Tvrdi to da ako je moderno vrijeme dvojno po svojoj prirodi, obzirom da se radi o miješanju drevnog i modernog vremena, Apollinaireove markatna slika blejanja stada predstavlja upravo znak takvog vremena.¹¹¹ Dovođenje Eiffelovog tornja u vezu sa pastiricom možemo posmatrati i kao igru riječi. Eiffelov

---

¹⁰⁷Ibid.

¹⁰⁸Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.7.

¹⁰⁹Pierre Brunel, *Apollinaire entre deux mondes, Mythocritique*, Presses Universitaires de France, Pariz, 1998., str. 1.

¹¹⁰Ibid., str. 9.

¹¹¹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 71.-72.

toranj je prikazan kao „Bergère” koja čuva „troupeau des ponts”. Ova igra riječi uključuje dvostruko značenje riječi „berge” (obala) i „bergère” (pastirica). Eiffelov toranj se nalazi na obali Seine, pa se može interpretirati i kao „pastirica na obali”.¹¹²

Početak pjesme „Zone” prikazuje Apollinaireov kompleksan odnos prema kršćanstvu. On vidi religiju kao savremenu i vječnu, nasuprot prolaznim tehnološkim dostignućima. Međutim, osjeća i ambivalenciju zbog društvenog pritiska i promjene percepcije religije u modernom svijetu. Kroz ovu analizu, Apollinaire istražuje kako kršćanstvo može opstati i zadržati svoju relevantnost u sve modernijem društvu.¹¹³ Na početku pjesme, Apollinaire daje značajan prostor kršćanskoj religiji, pominjući ključne termine vezane za kršćanstvo: „religion”, „ô Christianisme”, „Pape Pie X”, „église”, „confesser”.¹¹⁴ Za autora, religija je „toute neuve”.¹¹⁵ Apollinaire također poredi religiju sa „hangars de Port-Aviation”,¹¹⁷ te time nagovještava da religija, poput hangara ima mjesto u savremenom svijetu i zadržava relevantnost uprkos tehnološkom napretku. Pjesnik daje religiji vječnu dimenziju, nasuprot ljudskim konstrukcijama koje stare: „les automobiles ont l’air d’être anciennes”.¹¹⁸ Ova suprotnost naglašava ideju da religija ima trajnu vrijednost koja nadilazi prolaznost tehnoloških dostignuća.¹¹⁹ Uprkos ovoj pohvali kršćanstva postoji nesigurnost u Apollinaireovom stavu. On kaže da se ne usuđuje ući u crkvu zbog srama: „la honte te retient / D’entrer dans une église”¹²⁰ što sugerise unutrašnji konflikt ili nesigurnost u vezi sa svojom religioznošću.

Na početku 20. stoljeća, religija je često bila predmet preispitivanja, posebno u gradovima gdje su modernost i sekularizacija bili u usponu. Apollinaire, iako vjeruje u kršćanstvo, suočava se sa svijetom koji je sve manje religiozan. Ova nesigurnost odražava širi društveni kontekst gdje su tradicija i modernost u sukobu.¹²¹ S druge strane, Apollinaire veliča modernost, otkrića, industrijsku ulicu, svakodnevni život, tačnije stvari sa kojima se svakodnevno susrećemo. Radi

---

¹¹²Pierre Brunel, *Apollinaire entre deux mondes, Mythocritique*, Presses Universitaires de France, Pariz, 1998., str. 12.

¹¹³Ibid., str.22.

¹¹⁴Ibid., str. 7.- 8.

¹¹⁵Ibid.

¹¹⁶Ibid.

¹¹⁷Ibid.

¹¹⁸Ibid.

¹¹⁹Pierre Brunel, *Apollinaire entre deux mondes, Mythocritique*, Presses Universitaires de France, Pariz, 1998., str. 7.

¹²⁰Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 7.

¹²¹Michel Décaudin, *„Alcools” de Guillaume Apollinaire*, Pariz, Gallimard, 1993., str. 49.

se o pjesniku koji ne negira tradiciju, već također iz nje crpi inspiraciju za izgradnju jedne nove poezije, obogaćenu elementima modernog života. U pjesmi „Zone” ideja modernosti je povezana sa idejom svakodnevnice, te se elementi modernog života se nalaze oko nas. Po mišljenju Apollinairea, svakodnevne teme su te koje zaslužuju svoje mjesto u poeziji. On smatra da poezija izvire iz svakodnevnice i savremenog života, te da inspiraciju možemo crpiti iz stvari koje vidamo na ulicama. Pjesnik u gradu pronalazi izvor poezije: „Voilà la poésie ce matin”.¹²² On nalazi poeziju u svakodnevnim stvarima poput „les prospectus les catalogues les affiches ”¹²³. On ističe modernost kroz nove književne forme kao što su: „les livraisons à 25 centimes pleines d’aventures policières / Portraits des grands hommes et mille titres divers”.¹²⁴

U „Zoni” se susrećemo također sa riječju „ulica” obogaćenu pridjevima „lijepa”, „čista” „ljupka” „industrijska”. Primjećujemo kako Apollinaire ističe ljepotu industrijske ulice: „J’ai vu ce matin une jolie rue dont j’ai oublié le nom / Neuve et propre du soleil elle était le clairon.”¹²⁵ Ističući ljupkost industrijske ulice pjesnik ukazuje na ljepotu svakodnevnog i savremenog života. Na taj način iznova želi dokazati kako „obične” i svakodnevne stvari iz života zaslužuju biti spomenute u pjesmama, što dokazuju sljedeći stihovi: „J’aime la grâce de cette rue industrielle / Située à Paris entre la rue Aumont-Thiéville et l’avenue des Ternes ”¹²⁶. Šetajući iz jednog dijela Pariza u drugi pjesnik primjećuje „radnike” i „lijepu stenografkinju”. To su ljudi koji imaju svoj posao i koji slijede svoju rutinu iz dan u dan, a upravo u tome Apollinaire pronalazi veliko zadovoljstvo: „Les directeurs les ouvriers et les belles sténo-dactylographes / Du lundi matin au samedi soir quatre fois par jour y passent”¹²⁷. Ponovna upotreba pridjeva „lijepa”, ali ovaj put uz profesiju nam potvrđuje Apollinaireovu otvorenost ka savremenosti i modernosti.

Svakodnevicu i rutinu, teme koje vezujemo za modernu poeziju, Apollinaire pojačava upotrebljavajući stilske figure poput metafore i personifikacije: „Le matin par trois fois la sirène y gémit / Une cloche rageuse y aboie vers midi”¹²⁸. Zvukovi koje proizvode mašine su animalizirani. U Putanecovom rječniku pronalazimo ovakva značenja glagola: „gémir- uzdisati;

---

¹²²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 7.

¹²³Ibid.

¹²⁴Ibid.

¹²⁵Ibid., str. 8.

¹²⁶Ibid.

¹²⁷Ibid.

¹²⁸Ibid.

stenjati, jecati; čamiti, patiti; cviljeti (o vjetru); ječati; gukati (o golubu),¹²⁹ aboyer- lajati; fig. grditi”¹³⁰. Zaključujemo da obično ove glagole vezujemo za ljude ili životinje, stoga je neobično što se Apollinaire odlučuje baš na upotrebu istih opisujući sirenu i zvono. Naime, radi se o miješanju drevnog i modernog vremena, ono što i jeste ideja Apollinaireove poezije. Moderno vrijeme po svojoj prirodi dvojno, da su onda te „životinje-mašine” znakovi takvog vremena. U njima pronalazimo nešto staro i novo, što predstavlja ključ modernog doba.¹³¹

Apollinaire se u „Zoni” koristi jezikom koji je mnogo bliži svakodnevnom govoru nego tradicionalnom poetskom izrazu. To se vidi kroz sljedeće primjere: „tu en as assez“, „il y a“. Navedeni izrazi su jednostavni i direktni, odražavajući kolokvijalni ton koji je u suprotnosti sa složenim i uzvišenim jezikom klasične poezije.¹³² Korištenje jednostavnih glagola dodatno doprinosi ovoj familijarnoj atmosferi: „j’ai vu”, „j’aime”. Pjesnik priča o svojoj šetnji kroz grad na neformalan način, na način kao da razgovara sa prijateljem. Slike koje Apollinaire koristi su također svakodnevne i banalne: „automobile”, „hangars”, „journaux”, „rue industrielle”.¹³³ Ovakve pjesničke slike su daleko od idealizovanih pejzaža i uzvišenih tema klasične poezije, što još više naglašava Apollinaireov moderni pristup poeziji. Česta upotreba lične zamjenice „tu” također doprinosi osjećaju intimnosti i familijarnosti: „Tu en a assez”, „tu n’es pas antique”, „Tu lis les prospectus”.¹³⁴ Apollinaire zamjenicu „tu” koristi kako bi se obratio Eiffelovom tornju, kršćanstvu, naratoru... Upotreba zamenice „tu” za različite entitete stvara konfuziju, ali i intimnost između pjesnika, Eiffelovog tornja i kršćanstva. S druge strane, pjesnik u obraćanju papi Piju X koristi zamjenicu „Vous”, koja označava poštovanje: „Vous Pape Pie X”.¹³⁵ Razlika u zamjenicama ističe poštovanje prema papi u odnosu na ostale entitete kojima se obraća u pjesmi. Apollinaire u „Zoni” koristi familijarni jezik, jednostavne glagole i specifične detalje kako bi opisao svakodnevni život u modernom Parizu. Upotrebom različitih perspektiva i stilskih figura, on stvara dinamičan i intiman odnos između pjesnika, grada i religije, dok istovremeno izaziva čitaoca da se aktivno uključi u interpretaciju.

---

¹²⁹ Valentin Putanec, *Francusko-hrvatski rječnik*, Zagreb, Školska knjiga, 2012., str. 444.

¹³⁰ Ibid., str.5.

¹³¹ Agamben, *Šta je savremenik*, str. 34. Citirano iz : Ivan Radeljković, Iskustvo stvarnosti u poeziji *Guilleamea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 72.

¹³² Laurence Perfézou, *Alcools : Apollinaire*, Pariz, Bordas, 1988., str. 55.

¹³³ Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 7.-8.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

4.5. Analiza pjesme „Le Pont Mirabeau“

Pjesma „Le Pont Mirabeau“ je organizovana u četiri strofe, svaka sa po četiri stiha, uz ponavljanje refrena između stihova. Apollinaire je bio inspirisan narodnom pjesmom, a posebno popularnim oblicima pjesama koje su postojale u srednjovjekovnoj lirici, budući da „Le Pont Mirabeau“ podsjeća temom, a i oblikom na „la chanson de toile“, koja se sastojala od tri do pet stihova, popraćenim jednom ili dvjema rimama, sa ponovljenim refrenom.¹³⁶

Pjesma se bavi prolaznošću vremena i prirodom ljubavi, koristeći most Mirabeau u Parizu kao centralni simbol. Kroz ovaj most, Apollinaire izražava svoje osjećaje nostalgije, prolaznosti ljubavi i vremena.¹³⁷ Seine, rijeka koja teče kroz Pariz, simboliše prolaznost vremena i neprekidnost života. Most Mirabeau je stvaran, ali ovdje dobiva simboličku vrijednost povezujući prošlost i sadašnjost. „La joie venait toujours après la peine“¹³⁸ je stih u kojem pjesnik naglašava cikličnu prirodu emocija, gdje tuga i radost neizbježno slijede jedna drugu. To može biti utješno, ali i tužno, jer podsjeća na prolaznost i neizvjesnost osjećanja.¹³⁹

Noć simbolizuje kraj dana, kraj životnih faza ili perioda: „Vienne la nuit sonne l'heure“.¹⁴⁰ Otkucaji sata naglašavaju prolazak vremena i neizbježnost njegovog toka. Stih „Les jours s'en vont je demeure“¹⁴¹ stvara kontrast između prolaznosti dana i pjesnikovog osjećaja postojanosti ili nepromjenljivosti. Dani prolaze, ali pjesnik ostaje, ukazivajući na taj način da su njegovi osjećaji još uvijek prisutni i „živi“: „Les jours s'en vont je demeure“¹⁴².

Radeljković ističe važnost cikličnog aspekta vremena u pjesmi. Ciklično vrijeme se javlja naročito kod ponavljanja refrena, ali i kao elegijski ton i u temi ljubavi koje se redaju jedna za drugom skoro pa identično. Ljubavi odlaze sa vodom rijeke, ali uprkos svemu, lirski subjekt ostaje nepomičan i posmatra. *Ja*, koji posmatra, ostaje tako u nekoj vrsti vječite sadašnjosti ili neodrživog trajanja. U tonu pjesme Radeljković primjećuje intenzivno, ali mirno čuđenje, a s druge strane, mirno, ali i tužno otkriće. Objašnjava da se radi o čuđenju pjesničke svijesti koja

---

¹³⁶Gérard Dessons, *Introduction à l'analyse du poème*, Pariz, Bordas, 1991., str. 11.

¹³⁷Guillaume Apollinaire, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve: Droz, 1952., str. 38.

¹³⁸Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 15.

¹³⁹Guillaume Apollinaire, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve: Droz, 1952., str. 39.

¹⁴⁰Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 15.

¹⁴¹Ibid.

¹⁴²Ibid.

posmatra paradoks vremena, te otkriću da je ta svijest ukorijenjena u sadašnjost, te da joj zbog toga nešto uvijek izmiče. To „nešto” što izmiče miješa se s vremenom, obzirom da je i ono samo neuhvatljivo.¹⁴³

Stih „Les mains dans les mains restons face à face”¹⁴⁴ nagovještava intiman trenutak između dvoje ljubavnika, naglašavajući povezanost i bliskost. Most je simbol veze između dvoje ljudi, ali i prolaznosti. Ruke koje formiraju most ukazuju na zajedništvo, ali također i na prolaznost nečega ispod: „Le pont de nos bras passe.”¹⁴⁵ Voda, koja teče ispod mosta formiranog rukama ljubavnika, simboliše prolaznost vremena i emocija. Talas je umoran, što implicira osjećaj umora i iscrpljenosti, možda zbog prolaznosti ljubavi ili ponavljajućih ciklusa emocija: „Des éternels regards l’onde si lasse.”¹⁴⁶

Ljubav se upoređuje sa tekućom vodom „L’amour s’en va comme cette eau courante”¹⁴⁷ što naglašava njenu prolaznost. Voda koja teče nikada ne ostaje ista, baš kao niti ljubav koja prolazi i mijenja se s vremenom. Ponovljena fraza „l’amour s’en va”¹⁴⁸ pojačava osjećaj gubitka i neizbježnosti. Stih „comme la vie est lente”¹⁴⁹ izražava osjećaj sporosti i težine svakodnevnog života, posebno u trenucima patnje ili čekanja. Može se odnositi na osjećaj usamljenosti i tuge kada ljubav ode. Dok se stih „Et comme l’Espérance est violente”¹⁵⁰ suprostavlja prethodnom, naglašavajući intenzitet i snagu nade. Nada može biti izvor snažnih emocija, ponekad i bolnih, jer u sebi nosi i želju za nečim što možda nikada neće doći. Također ovaj stih možemo tumačiti kao strahovanje za budućnost.¹⁵¹

U narednim stihovima jasno se izražava prolaznost vremena, osjećaj gubitka: „Passent les jours et passent les semaines / Ni temps passé / Ni les amours reviennent.”¹⁵² Dani i sedmice prolaze neprekidno, ali ljubavi i vrijeme se ne vraćaju. „Sous le pont Mirabeau coule la Seine”, stih koji

---

¹⁴³Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 66.

¹⁴⁴Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 15.

¹⁴⁵Ibid.

¹⁴⁶Ibid.

¹⁴⁷Ibid.

¹⁴⁸Ibid.

¹⁴⁹Ibid.

¹⁵⁰Ibid.

¹⁵¹Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 66.

¹⁵²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 15.

se ponavlja kroz pjesmu, vraća čitaoca na centralni simbol. Seina koja teče ispod mosta Mirabeau ponovo simboliše prolaznost i kontinuitet života. Voda koja neprekidno teče služi kao metafora za vrijeme koje ne može biti zaustavljeno.

Apollinaire također spominje emotivne i nostalgичne riječi poput riječi „l'amour“, koja se kroz pjesmu spominje u kontekstu prolaznosti i gubitka, riječ „la joie“ i „la peine“. Također u pjesmi pronalazimo riječi koje ukazuju na prolaznost: „les jours“, dani koji prolaze simbolišu prolaznost vremena i riječ „la nuit“ koja često simboliše kraj ili prelazni period. U pjesmi, teme ljubavi i vremena su prepletene. Pjesnik se suočava s paradoksom: dok vrijeme neprekidno prolazi i ne može se vratiti, njegova svijest ostaje statična i posmatra taj protok. Radeljković ističe da pjesnik nije samo u trenutku koji se ponavlja, već u stalnom osjećaju trajanja. Originalnost pjesme leži u pjesnikovom stavu između prolaznosti i stalnosti, prošlosti i budućnosti. Pjesnik se ponosno opire vremenu, ostajući čvrsto u sadašnjosti, dok prošlost nestaje, a budućnost se približava, te na taj način on kao da učvršćuje svoj stav između tradicije i novih tendencija.¹⁵³

4.5. Analiza pjesme „Cors de chasse“

Pjesma „Cors de chasse“ je objavljena u septembru 1912. u časopisu „Les Soirées de Paris“. Tema koju obrađuje ova pjesma je kraj jedne ljubavi.¹⁵⁴ Sastoji se od dva kvintila i jednim distihom kojim se završava pjesma.

Početak strofe postavlja ton za priču o ljubavi koja nije obična ili površna, već ima duboke moralne i emocionalne aspekte: „Notre histoire est noble et tragique“.¹⁵⁵ U prvom stihu postoji dvosmislenost, jer ljubav, iako je „noble“, opisana je i kao „tragique“, na kraju stiha, što implicira njen neizbježnu sudbinu ili kraj. Asonanca „o“ i aliteracija u „t“ i „r“ stvaraju harmoniju i nostalgичan pjev, što dodatno pojačava osjećaj tuge ili melanholije.¹⁵⁶

Upotreba izraza „masque d'un tyran“ upućuje na to da u njihovoj ljubavnoj priči postoji nešto prikriveno, poput maske koja skriva istinske osjećaje ili karaktere. Ovdje se može primijetiti veza s grčkim pozorištem, posebno s tragedijama koje su često imale tirane ili moćne vladare kao

---

¹⁵³Ivan Radeljković, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022., str. 67.- 68.

¹⁵⁴Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools“*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 116.

¹⁵⁵Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.135.

¹⁵⁶Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools“*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 117.

centralne likove. U grčkom kazalištu, maska je često simbolisala skrivanje istine ili unutrašnjih osjećaja likova. Također, maske su se često koristile za označavanje različitih karaktera ili emocija, što dodaje slojevitost likovima i njihovim odnosima.¹⁵⁷ Pjesnik je vjerojatno htio postići slojevitost i dubinu u opisu njihove ljubavne priče koristeći ovu metaforu. On poručuje da njihova ljubav može biti složenija nego što se na prvi pogled čini, te da se ispod površine kriju skrivene ili neizrečene istine. Ovaj izraz može ukazivati i na to da su njihovi osjećaji ili karakteri možda složeniji ili dublji nego što se može vidjeti na prvi pogled, ističući kompleksnost ljudske prirode i odnosa.

Upotreba negacija u stihovima: „Nul drame hasardeux ou magique / Aucun détail indifférent”¹⁵⁸ upućuje na to da ljubav nije narušena ravnodušnošću, čime dodatno dobija na vrijednosti. Zanimljivo je kako pjesnik odbacuje ideju da je njihova ljubavna priča „pathétique”: „Ne rend notre amour pathétique”¹⁵⁹, te da uprkos tragediji ili nesreći njihova ljubav zadržava svoju dubinu i važnost.

U drugoj strofi pjesme, protagonista se prisjeća prošle ljubavi kroz spomen Thomasa de Quinceyja, poznatog engleskog književnika. De Quincey je prikazan kako pije opijum, koji pjesnik naziva „slatkim i čistim otrovom”, što stvara zanimljiv kontrast između zavodljive privlačnosti i opasne, destruktivne prirode opijuma. Ova simbolika opijuma u strofi produbljuje temu nesretne ljubavi i prolaznosti vremena, sugerirajući složenost i proturječnost ljudskih osjećaja.¹⁶⁰ Spominjanje De Quinceyja dodaje konkretan, stvaran element pjesmi, povezujući imaginarne i stvarne likove kroz slična iskustva i emocije. Oba lika, unatoč vremenskoj i prostornoj udaljenosti, dijele zajedničku patnju. Aliteracija u izrazu „opium poison” dodatno naglašava efekat opijuma, stvarajući zvučni dojam koji ističe njegovu snagu i povezuje ga s ljubavnom strašću. Time pjesnik sugerira da je strast u ljubavi, poput opijuma, sposobna da zavara, obuzme um i stvori osjećaj ovisnosti i euforije, ali i destrukcije.

---

¹⁵⁷Ristić Maja, *Maska u pozorištu- otkrivanje ili razotkrivanje glumca*, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet dramskih umetnosti, Srbija, 2017., str. Dostupno na: <https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=0023-51641755101R>, Preuzeto: 01.06.2024.

¹⁵⁸Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.135.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Dostupno na: <https://www.laphamsquarterly.org/roundtable/addicted-life-thomas-de-quincey>, Preuzeto: 31.05.2024.

U nastavku pjesme, Apollinaire koristi prvo lice množine, kako bi naglasio ideju prolaznosti i promjena, implicirajući da su svi uključeni u ovaj proces i da je prihvaćanje prolaznosti sastavni dio ljudskog iskustva.¹⁶¹ Koristeći tri puta glagol „passer”: „Passons passons puisque tout passe”,¹⁶² pjesnik koristi aliteraciju zvižduka, a ponavljanjem riječi "passons" stvara muzičku i ritmičku strukturu u pjesmi. Ova tehnika dodaje zvučni efekt koji prati melodiju stihova, doprinoseći tako stvaranju muzičkog zvuka koji nadopunjuje temu ili emociju pjesme.¹⁶³ Vokabular u ovom stihu je jednostavan, ali snažan. Ponavljanje riječi „passons” naglašava ideju prolaznosti i promjene, dok imperativni oblik upućuje na prihvatanje stvarnosti koju ne možemo promijeniti. Ovaj jednostavni imperativ ima univerzalnu primjenjivost na ljudski život i iskustvo. Govori nam da se sve u životu mijenja, prolazi i nestaje. Pjesnik se potom vraća na prvo lice jednine: „Je me retournerai souvent”¹⁶⁴, gdje izražava svoju buduću aktivnost, što znači da će se često prisjećati ili okretati prema prošlim vremenima, u ovom slučaju, prema izgubljenoj ljubavi. Korištenje glagola „retourner” upućuje na fizički čin okretanja, ali se također može tumačiti i kao unutrašnje kretanje uma ili srca prema prošlosti. Ovaj stih odražava duboki osjećaj nostalgične povezanosti s prošlim iskustvima i izgubljenom ljubavlju, istovremeno izražavajući i žaljenje što se ti trenuci više ne mogu ponoviti.¹⁶⁵

Zadnji strofa funkcioniše kao neka vrsta poslovice koja sažima sjećanje na ljubavnu priču, unatoč tragičnoj prirodi razdvajanja. Metafora koja povezuje zvuk lovačkog roga i vjetar predstavlja ideju o iščezavanju ljubavi: „Les souvenirs sont cors de chasse / Dont meurt le bruit parmi le vent”¹⁶⁶. Kao što zvuk umire, sjećanje na ljubav postupno blijedi. Vokabular koji pjesnik koristi je neobičan, jer on koristi metaforu koja povezuje apstraktni koncept sjećanja sa konkretnim predmetom, u ovom slučaju, sa lovačkim rogovima. Također, slika sjećanja koja umire u vjetru stvara snažnu vizualnu sliku i osjećaj prolaznosti i nestajanja.¹⁶⁷

---

¹⁶¹Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools”*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 117.

¹⁶²Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.135.

¹⁶³Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools”*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 119.

¹⁶⁴Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str.135.

¹⁶⁵Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools”*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 119.

¹⁶⁶Guillaume Apollinaire, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920., str. 135.

¹⁶⁷Alexandre Didier, *Apollinaire : „Alcools”*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997., str. 121.

5. KALIGRAMI

Apollinaire je bio duboko uključen u rat kao vojnik, što je značajno utjecalo na njegovo stvaralaštvo. Zbog udaljenosti od Pariza i ratnih okolnosti, svoje pjesme često je slao različitim primateljima. Uprkos opasnostima i traumama, nastavio je pisati, ali je zbog nedostatka resursa bio prinuđen improvizovati. Zbirka *Kaligrami* prvi put je objavljena kao album rukopisa, gdje su pjesme prikazivale proces stvaranja, uključujući promjene i cenzure izazvane ratom. Apollinaire je pažljivo stvarao svoje pjesme, često ih dugo dorađujući, kao što je bio slučaj s pjesmom "La nuit d'avril", koja je imala 13 verzija prije konačnog izdanja. Posebnost zbirke *Kaligrami* se ogleda u tome što nudi pjesme koje se mogu čitati i vizualno doživjeti, kombinirajući umjetnost slikarstva i poezije. Neki rukopisi su direktno prebačeni u zbirku, dok su drugi prije toga bili prepisani u tiskane znakove, zadržavajući trag pjesnikove ruke.¹⁶⁸

Stvaranje *Kaligrama* bilo je otežano ratnim okolnostima i Apollinaireovim ranjavanjem, što je odgodilo izdavanje zbirke. Međutim, ipak su te poteškoće omogućile Apollinaireu da dodatno dorađuje i usavršava svoje pjesme. Zbirka *Kaligrami* ima dvije glavne svrhe: pružiti uvid u razvoj Apollinaireovih pjesama od početnih ideja do konačne verzije i ponuditi nove načine za njihovo razumijevanje. *Kaligrami* su Apollinaireovo posljednje djelo, koje na jedinstven način spaja vizualnu umjetnost i poeziju, te odražava njegovu izuzetnu kreativnost i snagu u teškom periodu tokom Prvog svjetskog rata.¹⁶⁹

5.1. Definicija kaligrama

Apollinaire je razvio koncept pjesama-crteža, poznatih kao kaligrami, kroz svoje sudjelovanje u debatama o simultanizmu u umjetnosti. Debate, koje su se odvijale između 1913. i 1914. godine, uključivale su talijanske futuriste, Cendrarsa, Henrija-Martina Barzuna, kao i samog Apollinairea. Simultanizam je bio pojam koji je opisivao različite umjetničke tehnike koje su pokušavale prikazati život u svoj njegovoj složenosti i kretanju. Umjetnici poput Picassa i

---

¹⁶⁸Sylvie Tournadre, «*CALLIGRAMMES* » *DANS TOUS SES ÉTATS, ÉDITION CRITIQUE DU RECUEIL DE GUILLAUME APOLLINAIRE DE CLAUDE DEBON*, ÉDITIONS Calliopées, 2008.,

Dostupno na: http://www.ceei.univ-paris7.fr/06_publication/actu/img/calligrammes_presentation.pdf, Preuzeto: 19.08.2024.

¹⁶⁹Ibid.

Braquea koristili su ovu tehniku u svojim slikama, dok je Apollinaire tu ideju prenio u poeziju, posebno u svojoj pjesmi „Zone”.¹⁷⁰

Iz tih rasprava i promišljanja, Apollinaire je razvio ideju pjesama koje su istovremeno i crteži. On ih nije nazivao samo kaligramima, već i „lirskim ideogramima”, čime je naglašavao njihovu estetsku i simboličku vrijednost. Prvi kaligram, „Lettre-Océan”, bio je oblikovan kao telegram koji je poslao svom bratu u Meksiko, a objavljen je u časopisu „Les Soirées de Paris” 1914. godine. Ratno razdoblje dodatno je podstaklo Apollinaireovu kreativnost u ovom pravcu. U pjesmi „La petite auto”, koja je oblikovana poput automobila, on opisuje svoje putovanje s prijateljem iz Deauvillea u Normandiji do Pariza. Ovo putovanje simbolisalo je ulazak u novi svijet, osjećaj ponovnog rođenja, što je bio snažan motiv u njegovim radovima tokom rata.¹⁷¹

Tokom Prvog svjetskog rata, Apollinaire je osmislio pojam „kaligrami”, spajajući grčke riječi „kalos” (lijepo) i „gramma” (pismo). Ovim nazivom, pjesnik je aludirao na kaligrafiju, azijske ideograme i moderne telegrame. Iako su pjesme u obliku crteža postojale već od antičkih vremena, Apollinaire je prvi koristio naziv za njih i na taj način im dao novu ulogu.¹⁷² Kaligrami su nesumnjivo posebna forma poezije gdje se tekst raspoređuje na stranici tako da oblikuje sliku koja odgovara temi ili sadržaju pjesme. Pjesme-crteži kombinuju vizualnu umjetnost s poezijom, stvarajući jedinstvenu simbiozu riječi i slike. Kaligrami predstavljaju inovativan spoj poezije i vizualne umjetnosti, koji je nastao kao odgovor na savremene umjetničke i društvene izazove. Apollinaire je, svojim kreativnim duhom i sklonošću eksperimentisanju dao ovoj formi poezije jedinstven identitet.

5.2. Specifičnosti kaligrama u stvaranju vizualnih efekata

Apollinaire spaja riječi i slike kako bi izbrisao granice između različitih umjetnosti, naročito između poezije i slikarstva. Njegov cilj je bio stvoriti djelo koje ujedinjuje poeziju i slikarstvo u jedinstvenu cjelinu.

Kaligrami nude dva nivoa značenja: jedno kroz tekst i ritam, a drugo kroz vizualni oblik. Oblik teksta u kaligramima pomaže u prenošenju poruke, što čitatelji možda ne prepoznaju odmah, ali pažljivo čitanje otkriva na koji način vizualni aspekt doprinosi značenju pjesme. Apollinaireova poezija također istražuje

---

¹⁷⁰Ivan Radeljković, *Apollinaireov kaleidoskopski identitet*, str. 9. Dostupno na: https://www.academia.edu/38269702/Apollinaireov_kaleidoskopski_identitet, Preuzeto: 19.06.2024.

¹⁷¹Ibid.

¹⁷²Ibid.

složenu dramu prostora. On vidi vrijeme kao neprekidan tok i pokušava ga usporiti ili zaustaviti kako bi zadržao trenutke sadašnjosti. Ipak, ne nastoji potpuno izbrisati razmak između sebe i svijeta. Umjesto toga, njegov rad često prikazuje trenutke kada se njegov unutrašnji svijet susreće s vanjskim. Ova razmišljanja mogu biti tužna zbog osjećaja udaljenosti ili radosna kada osjeća kontrolu nad onim što vidi.¹⁷³

Apollinaire u svojoj poeziji koristi prostor kao ključan element za izražavanje svojih osjećaja i vizija. U pjesmama poput „Voyage” i „Paysage”, on stvara osjećaj kretanja kroz prostor i pojednostavljuje objekte u osnovne oblike kako bi ih bilo lakše razumjeti. Naprimjer, crtež voza u pjesmi „Voyage”, Apollinaire koristi tehniku koja daje dojam da se voz približava, iako se zapravo udaljava. Ova iluzija simboliše pjesnikovu želju da zaustavi trenutak i uživa u svijetu oko sebe, umjesto da ga samo posmatra kako prolazi. Veći i tamniji prednji dio voza u Apollinaireovom crtežu stvara osjećaj težine i značaja jer vizualno privlači pažnju i daje dojam da je taj dio voza važniji od ostatka. Tamniji tonovi u crtežu mogu prikazivati intenzitet osjećaja i duboku povezanost s trenutkom. Apollinaire ovom tehnikom izražava svoju želju da zaustavi ili barem uspori prolaznost vremena, što je jedna od centralnih tema u njegovim kaligramima.¹⁷⁴

Apollinaire također koristi različite tipove i veličine fontova kako bi stvorio „živahne” vizualne efekte. Na taj način, tekst ne samo da prenosi značenje kroz riječi, već i kroz svoju grafičku prezentaciju, što čitatelju omogućava da doživi poeziju na više nivoa. U pjesmi „Coeur, Couronne et Miroir” Apollinaire koristi različite tipove i veličine slova kako bi stvorio oblik srca, krune i ogledala. Crteži imaju simboličko značenje koje pomaže prikazati kako se njegovi osjećaji odražavaju u prostoru i kako vizualni elementi doprinose razumijevanju pjesme. Srce, koje tradicionalno simboliše ljubav, emocije i unutrašnji život pjesnika, koristi se u crtežu da izrazi Apollinaireove najdublje osjećaje i intimne misli. Kroz crtež srca, on pokazuje kako njegove emocije ispunjavaju prostor oko njega, jer srce predstavlja središte njegovih osjećaja. S druge strane, kruna simboliše moć, slavu i uzvišenost. Kroz crtež krune, Apollinaire prikazuje kako njegova poezija i osjećaji nisu samo intimni, već posjeduju širi i uzvišeniji značaj. Kruna može također simbolisati njegovo uzdizanje kroz umjetnost, gdje njegove emocije i kreativnost postižu vrhunac i bivaju priznate kao nešto vrijedno i uzvišeno. Ogledalo u crtežu simboliše refleksiju i samospoznaju, te pokazuje kako Apollinaire vidi sebe i svoje mjesto u svijetu,

---

¹⁷³S. I. Lockerbie, „Forme graphique et expressivite dans les Calligrammes”, *Que Vlo-Ve?*, Actes du colloque de Stavelot 1977., str. 1.

¹⁷⁴ Ibid., str. 3.

pružajući uvid u njegovu introspekciju i razumijevanje vlastite uloge.¹⁷⁵ Kroz kombinaciju ovih crteža, Apollinaire ne samo da dodaje vizualni element svojoj poeziji, već također pokazuje kako se njegovi osjećaji i misli šire u prostoru, stvarajući dublje i bogatije značenje pjesme. Navedeni simboli pomažu čitatelju da bolje razumije emocionalnu i intelektualnu dimenziju Apollinaireove poezije, te na koji način on koristi vizualne elemente kako bi pojačavao teme i poruke svojih pjesama.

Apollinaire koristi geometrijske oblike poput linija i krugova da oblikuje tekst i stvara slike koje direktno komuniciraju s čitateljem. U pjesmi „La Cravate et la Montre”, on koristi tekst da oblikuje crteže kravate i sata, čime vizualno prikazuje pojmove o vremenu. Tekst je raspoređen tako da podsjeća na raspored kazaljki na satu, što čitatelju daje osjećaj da prati vrijeme dok čita. Apollinaire na ovaj način spaja temu vremena sa izgledom teksta, čineći svoje kaligramme ne samo estetski privlačnim, već i simboličnim. Pored toga, Apollinaire je poznat po igrama riječima i enigmi. U pjesmi „Lettre-Océan“ postepeno uvodi figuru, koja se na suptilan i skriven način otkriva kroz tekst. Čitatelj tek nakon nekog vremena uspijeva povezati tekst s tom figurom kad prepozna njen oblik. Figura predstavlja Eiffelov toranj gledan odozgo, što je neočekivana perspektiva i odstupa od uobičajenog načina prikazivanja tornja, jer Apollinaire izbjegava tradicionalan, očekivan način prikazivanja Eiffelovog tornja.¹⁷⁶ Umjesto da ga opiše kao visoku, prepoznatljivu građevinu iz uobičajene perspektive, on bira ptičju perspektivu, što čitatelja iznenađuje i prisiljava da razmisli o tom simbolu na novi način. Čitatelj mora dublje razmišljati kako bi povezao opisani tekst s tom slikom, budući da ona nije predstavljena na standardan, odmah prepoznatljiv način.

5.3. Ratni vokabular

Apollinaireova zbirka *Kaligrami* odražava specifičan pristup ratu, u kojem se primjećuje promjena u načinu prikazivanja spolnih uloga i vojnog zajedništva u odnosu na njegove ranije radove. U *Kaligramima*, Apollinaire naglašava odsutnost žena i njihovu sporednu ulogu u odnosu na prethodne zbirke poput *Alkohola*, gdje su žene bile centralne figure. Dok su u

---

¹⁷⁵Moucherif Abdelhakim, „La lettre et la figure dans Calligrammes de Guillaume Apollinaire”, *Quêtes littéraires* n° 5, 2015., str. 115. Dostupno na: <https://doi.org/10.31743/ql.243>, Preuzeto: 23.06.2024.

¹⁷⁶Clémence Jacquot, „Les „idéogrammes lyriques” d’Apollinaire : une remotivation graphique du signe?”, Toulouse, *Elseneur*, 2012.str. 107. Dostupno na: <https://journals.openedition.org/elseneur/2062>, Preuzeto : 22.06.2024.

Alkoholima žene bile povezane s ljubavlju i mirom, u ratnoj poeziji Apollinaireu, muškarci preuzimaju ulogu boraca, a žene ostaju u drugom planu.¹⁷⁷ U pjesmi „Mutation”, Apollinaire suprostavlja žene koje plaču s vojnicima koji prolaze: „Une femme qui pleurait / "Des soldats qui passaient”,¹⁷⁸ dok u pjesmi „La colombe poignardée et le jet d'eau” pjesnik prikazuje ženska imena na krilima goluba, simbola mira, dok su muška imena, pripadnika njegovih ratnih prijatelja, prikazana u fontani. Ova podjela pokazuje tradicionalne uloge spolova tokom rata, gdje muškarci preuzimaju aktivnu ulogu boraca, a žene postaju simbolične figure podrške i mira.¹⁷⁹

Apollinaire također ističe važnost vojničke solidarnosti, te u pjesmama koristi zamjenicu "nous" kako bi izrazio kolektivnu povezanost i zajedništvo među vojnicima: „Nous sommes ton collier France / Nous sommes l'Arc-en-terre”¹⁸⁰/ „Nous irons plus loin sans avancer jamais”.¹⁸¹ Suprotno tome, u zbirci *Alkoholi*, zamjenica „nous” je uglavnom služila za izražavanje ljubavi i intimnosti. Promjena u korištenju zamjenice u *Kaligramima* odražava promjenu fokusa na vojničku zajednicu i kolektivno iskustvo rata. Apollinaire u kasnijim dijelovima *Kaligrama*, posebno u sekciji "La tête étoilée", mijenja svoj stil korištenja zamjenice. Nakon što je Apollinaire pretrpio povredu glave, zamjenica "nous" ustupa mjesto zamjenici „je”, što odražava njegovu promjenu fokusa na individualnu introspekciju i ličnu refleksiju: „J'envoie mes bouteilles partout comme les obus d'une charmante artillerie”¹⁸².

U *Kaligramima*, Apollinaire koristi bogat ratni vokabular kako bi prikazao svoje ratno iskustvo. Njegov vokabular nije samo konkretan opis ratnih događaja, već se koristi i za izražavanje dubljih emocionalnih stanja. Pojmovi poput „obus”, „front” i „batteries” nisu tu samo da prikažu stvarne ratne događaje, već i da pokažu kako rat mijenja način na koji ljudi doživljavaju prostor, vrijeme i svoj identitet.¹⁸³ U pjesmi „Fête” iz dijela zbirke pod nazivom „Case d'armes” Apollinaire piše o pištolju i ružama koje umiru, spajajući na taj način ratne i prirodne elemente: „Un poète dans la forêt / Regarde avec indifférence / Son revolver au cran d'arrêt / Des roses

---

¹⁷⁷Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l'assertion d'une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles I.1*, 2004., str.3.

¹⁷⁸Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 91.

¹⁷⁹Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l'assertion d'une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles I.1*, 2004., str.3.

¹⁸⁰Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 94.

¹⁸¹Ibid., str. 100.

¹⁸²Ibid., str. 164.

¹⁸³Annette Becker, *La Grande Guerre d'Apollinaire*, Pariz, Tallandier, 2014., str. 246.

mourir d'espérance.”¹⁸⁴ On koristi slike pištolja i ruža koje umiru kako bi stvorio snažan kontrast između rata i prirode, nasilja i ljepote. Ovim kontrastom naglašava suprotstavljene aspekte ljudskog iskustva - destrukciju i smrt nasuprot životu i ljepoti. Pištolj simboliše rat i nasilje, dok ruže predstavljaju ljepotu i prirodu. Pjesnik u šumi ravnodušno gleda na svoj pištolj i na ruže koje umiru, što može odražavati osjećaj otuđenosti i emocionalne iscrpljenosti ratom. Apollinaire prikazuje kako rat može učiniti ljude ravnodušnima prema smrti i patnji.¹⁸⁵ Ruže koje „umiru od nade” nagovještavaju gubitak nade usred rata. Spajajući slike pištolja i ruža, pjesnik stvara složene slike koje potiču čitatelja na dublje razmišljanje o prirodi rata i njegovom utjecaju na ljudsku psihu.

U pjesmi „La nuit d'avril” Apollinaire opisuje nebo ispunjeno njemačkim granatama kao zvjezdano, šumu u kojoj živi kao mjesto plesa, te mitraljez kao muzičara koji svira brz ritam. Apollinaire vidi "čudesu" u ratu ne zato što je rat sam po sebi čudesan, već zato što pruža neistraženo polje za pjesničku maštu.¹⁸⁶ Apollinaire koristi ratne teme u svojoj poeziji na način koji transformiše teške i opasne elemente rata u neočekivane pjesničke slike. Izraz „Un chien jappait l'obus miaule”¹⁸⁷ Apollinaire koristi se za opisivanje zvukova na bojištu na neobičan i poetičan način. U ovom stihu, Apollinaire spaja zvukove pasa koji laju i topovskih granata koje zavijaju ili mijauču poput mačaka. Ova neobična metafora povezuje dva različita zvuka i stvara slikovitu scenu koja prenosi doživljaj buke i napetosti na bojištu. To je primjer kako Apollinaire koristi jezik i metafore kako bi izrazio složene aspekte ratnog iskustva na emocionalan i poetičan način.¹⁸⁸

Na temelju Apollinaireove poezije u *Kaligramima*, možemo jasno vidjeti kako je ratni vokabular oblikovao njegovo poetsko izražavanje. On nije samo opisivao ratne prizore; on je kroz svoje stihove preobražavao teške i opasne elemente rata u neočekivane pjesničke slike. Apollinaire vidi rat kao katastrofu za tijela i duše, ali istovremeno kao praznik za oči i maštu. On nalazi ljepotu i simboliku čak i u najmračnijim trenucima. Umjesto da prikazuje rat kao čisto destruktivan i negativan, Apollinaire koristi poeziju da prikaže dublje značenje i ljepotu koja se

---

¹⁸⁴Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 101.

¹⁸⁵Annette Becker, *La Grande Guerre d'Apollinaire*, Pariz, Tallandier, 2014., str. 72.

¹⁸⁶Ibid., str. 73.

¹⁸⁷Ibid., str. 130.

¹⁸⁸Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l'assertion d'une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles* 1.1, 2004., str. 8.

može pronaći čak i u užasima rata. On koristi simboliku kako bi istaknuo heroizam i izdržljivost ljudi suočenih s ratom. Na taj način, događaji i scene iz rata postaju metafore za ljudsku snagu i hrabrost.

5.4. Il pleut

Na prvi pogled, pjesma „Il pleut” izdvaja se svojim jedinstvenim vizualnim izgledom i strukturom. Umjesto tradicionalnog rasporeda stihova, Apollinaire je odabrao da svaka linija teksta bude raspoređena vertikalno niz stranicu, pod blagim uglom, te da podsjeća na kapi kiše koje padaju. Raspored riječi potiče čitatelja da „vidi” kišu dok čita stihove, što povećava osjećaj uronjenosti u atmosferu pjesme.¹⁸⁹ Pjesma je napisana u slobodnom stihu, što znači da nema stroge metrike ili rime kao u klasičnoj poeziji. Sastoji se od pet stihova. Odsustvo interpunkcijskih znakova dodatno naglašava fluidnost i kontinuitet pjesme što omogućuje čitatelju da doživi tekst na intuitivan način.

Kiša u pjesmi „Il pleut” ima složenu simboliku. S jedne strane, predstavlja tugu, melanholiu i suze, naglašavajući pjesnikovu introspektivnu prirodu i emotivnu bol. Kiša evocira osjećaj žaljenja i unutrašnje borbe. S druge strane, kiša također simboliše obnovu i čišćenje. Ona može označavati kraj jednog ciklusa i početak novog, proces zaborava i oslobađanja od prošlosti. Ova pozitivna simbolika ukazuje na pjesnikovu nadu za promjenom i transformacijom, pružajući oslobađajući osjećaj uma nakon emotivnog preispitivanja.¹⁹⁰

Na početku pjesme „Il pleut”, Apollinaire se prisjeća svojih prošlih veza, susreta i emocija, ali istovremeno izražava težnju za oslobađanjem od njih kako bi mogao napredovati prema novim iskustvima: „Il pleut des voix de femmes comme si elles étaient mortes même dans le souvenir / c’est vous aussi qu’il pleut merveilleuses rencontres de ma vie ô gouttelettes”.¹⁹¹ Evokacija žena se ne odvija direktno kroz imenovanje, već pjesnik kroz ovaj stih stvara sliku osjećajnosti i prisutnosti žena koje su imale važnu ulogu u njegovom životu ili mislima. Stih evocira osjećaj tuge i gubitka, govoreći o glasovima žena koje zvuče kao da su mrtve čak i u sjećanju što

---

¹⁸⁹Pénélope Sacks-Galey, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Minard, 1988., str. 30.

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 64.

pojačava osjećaj prolaznosti i melanholije. Kroz ovu sliku, pjesnik se dotiče teme sjećanja i zaborava, nagovještavajući da čak i u sjećanjima, stvari mogu umrijeti ili izbljedjeti.

Svaka kapljica kiše predstavlja susret ili trenutak u pjesnikovom životu koji je čudesan i značajan. Iako su ti susreti prolazni, poput kiše koja pada i nestaje, oni su dragocjeni i ostavljaju trajan dojam. Upotreba kiše kao metafore također naglašava prolaznost tih trenutaka. Baš kao što kiša pada i nestaje, tako i susreti i iskustva u životu prolaze, ali oni ostavljaju svoj trag.¹⁹²

Apollinaire inovativno koristi glagol „pleuvoir” s direktnim objektom što je neuobičajeno u francuskom jeziku jer je „pleuvoir” nepravilan glagol koji se ne koristi s direktnim objektom. Ova upotreba naglašava njegovu eksperimentalnu narav i želju da razbije ustaljene jezičke obrasce kako bi izrazio slojevite emocionalne i estetske ideje.

U stihu „et ces nuages cabrés se prennent à hennir tout un univers de villes auriculaires” oblaci simbolišu nešto što je iznad nas, nešto neuhvatljivo i promjenjivo. Metafora „buntovnih” oblaka¹⁹³ može simbolisati zbrku u pjesnikovom umu ili njegovom emocionalnom stanju. Oblaci su prikazani kao konji u trenutku prkosa ili nemira. Ova slika odražava unutrašnji nemir i emocionalni naboj koji se može povezati s pjesnikovim osjećajima. Ova metafora također može odražavati prirodu misli i osjećaja koji se ne mogu kontrolisati, baš kao što se ni oblaci ne mogu zadržati ili usmjeriti. Izraz „tout un univers de villes auriculaires” je posebno zanimljiv jer pridjev „auriculaires” potiče iz latinskog jezika, od riječi *auricula*, što znači uho, a cijela sintagma mogla bi označavati imena gradova koja su se koristila kao lozinke za vrijeme rata. „Villes auriculaires ” također možemo prevesti kao „gradovi napregnutog sluha” i „čitav jedan bučni svijet gradova”.¹⁹⁴ Bučni svijet može simbolisati moderni život sa svim njegovim izazovima i neprestanim kretanjem. Povezujući izraz s Apollinaireovom fascinacijom urbanim, možemo razumjeti kako gradovi u njegovoj poeziji predstavljaju kompleksne mreže zvukova, sjećanja i emocija. Gradovi nisu samo mjesta, već i simboli pjesnikovih unutrašnjih stanja i refleksija, čime dodatno obogaćuju slojevitost i dubinu njegove poezije. U kontekstu pjesme, ovi

---

¹⁹²Pénélope Sacks-Galey, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Minard, 1988., str. 31.

¹⁹³Ibid.

¹⁹⁴Ivan Radeljković, Ivana Bilić, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS”, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu: Filozofski fakultet, 2018., str. 15.

stihovi prikazuju pjesnikovu maštovitu percepciju svijeta oko sebe. Apollinaire kombinuje prirodne elemente (oblake) s urbanim slikama (gradovi) i stvara sliku dinamičnog, gotovo nadrealnog krajolika.

U četvrtom stihu Apollinaire kombinuje prirodne elemente (Il pleut) s personifikovanim emocijama (le regret et le dédain pleurent): „écoute s’il pleut tandis que le regret et le dédain pleurent une ancienne musique”.¹⁹⁵ Ova slika sugerise duboku emotivnu bol i nostalgične osjećaje koji obuzimaju pjesnika dok posmatra kišu.¹⁹⁶ „Une ancienne musique” možemo protumačiti kao simbol prošlosti ili prošlih emocija koje pjesnik nosi sa sobom. Ona se doživljava kao nešto što i dalje zvoni u njegovoj duši, podsjećajući ga na ranija iskustva ili veze koje su mu ostavile trajan pečat.¹⁹⁷ Izraz „Écoute s’il pleut” predstavlja savjet ili poziv pjesniku da se okrene vanjskim okolnostima, kako bi se udaljio od bolnih sjećanja i pronašao olakšanje u prirodi, budući da se kiša često smatra simbolom čišćenja ili novog početka.¹⁹⁸

Posljednji stih možemo protumačiti kao proces oslobađanja od prošlih veza koje stvaraju bol pjesniku: „écoute tomber les liens qui te retiennent en haut et en bas”.¹⁹⁹ „Les liens qui te retiennent” predstavljaju oslobađanje od svega što zadržava pjesnika, bilo emocionalno, fizički ili mentalno. Izraz „en haut et en bas” može se doslovno prevesti kao „gore i dolje”, ali u kontekstu pjesme on može simbolisati prošlost i budućnost, odnosno pjesnikovu vezanost za emocionalne terete iz prošlosti i nadu ili strahove vezane za budućnost. U posljednjem stihu, pjesnik dolazi do trenutka samospoznaje, u kojem se on oslobađa tereta i pronalazi slobodu.

Pénélope Sacks-Galey tumači da prostor na stranici može imati različita simbolička značenja. Gledajući pjesmu unutar stranice, jasnije je zašto su riječi raspoređene poput kapljica kiše na prozoru. Stranica može predstavljati zatvoren prozor, što objašnjava nesavršen raspored tih kapljica. Prozor istovremeno simboliše otvorenost prema vanjskom svijetu, novim iskustvima i pjesničkim putovanjima, dok zatvoren prozor naglašava unutrašnji sukob pjesnika. On može

---

¹⁹⁵Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 64.

¹⁹⁶Pénélope Sacks-Galey, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Minard, 1988., str. 31.

¹⁹⁷Ibid.

¹⁹⁸Ibid.

¹⁹⁹Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 64.

predstavljati emocionalnu barijeru ili zatvoren prostor njegovih misli i osjećaja, stvarajući distancu od vanjskog svijeta i osjećaj izolacije.²⁰⁰

5.5. La jolie rousse

Pjesma „La Jolie Rousse” povezuje se s Jacqueline Kolb, ženom koju je pjesnik oženio 1918. godine, samo nekoliko mjeseci prije svoje smrti. Naziv pjesme „La Jolie Rousse” na prvi pogled nagovještava da je riječ o ljubavnoj pjesmi koja slavi ljepotu žene.²⁰¹ Međutim, već na samom početku pjesme primjećujemo aluzije na rat. Apollinaire se najprije predstavlja kao „un homme plein de sens”, naglašavajući bogatstvo svojih prošlih iskustava. On ističe svoja ljubavna iskustva, putovanja i pjesničke sposobnosti, te sposobnost da nametne svoje ideje i poznavanje različitih jezika. Početni stihovi pjesme nas uvode u njegovu ličnu traumu i iskustva koja je preživio. Rat ima odlučujući utjecaj na njega i objašnjava zašto je postao „un homme plein de sens”.²⁰² Pjesnik priznaje da zna o životu i smrti koliko to jedan živi čovjek može znati, jer je: „Ayant éprouvé les douleurs et les joies de l'amour / Ayant su quelquefois imposer ses idées / Connaissant plusieurs langages / Ayant pas mal voyagé / Ayant vu la guerre dans l'Artillerie et l'Infanterie / Blessé à la tête trépané sous le chloroforme / Ayant perdu ses meilleurs amis dans l'effroyable lutte.”²⁰³

Apollinaire u pjesmi koristi svoja ratna iskustva kako bi produbio svoje razumijevanje poezije, naglašavajući sukob između tradicionalne i moderne poezije. U stihu „Je sais d'ancien et de nouveau autant qu'un homme seul pourrait des deux savoir”²⁰⁴, pjesnik ističe svoje poznavanje i stare i nove poezije, pokazujući da razumije sukob između tradicije i inovacije, reda i avanture.²⁰⁵ Kroz ovaj pristup, on želi pokazati važnost poezije čak i u teškim vremenima rata. Pjesnik se povezuje s modernističkim pristupom, željom za istraživanjem novih mogućnosti, ali ne smatra tradicionaliste neprijateljima, što je jasno u stihu „Nous ne sommes pas vos

---

²⁰⁰Ibid., str. 30.

²⁰¹Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l'assertion d'une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles 1.1*, 2004., str. 5.

²⁰²Olivier Parenteau, *Quatre poètes dans la Grande Guerre, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Pierre Drieu la Rochelle, Paul Éluard*, Liège, Presses universitaires de Liège, 2017., Dostupno na: 10.4000/books.pulg.2308
Preuzeto: 02.07.2024.

²⁰³Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 183.

²⁰⁴Ibid.

²⁰⁵Olivier Parenteau, *Quatre poètes dans la Grande Guerre, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Pierre Drieu la Rochelle, Paul Éluard*, Liège, Presses universitaires de Liège, 2017., Dostupno na: 10.4000/books.pulg.2308
Preuzeto: 03.07.2024.

ennemis”.²⁰⁶ Naprotiv, Apollinaire zagovara saradnju između pjesnika svih usmjerenja, smatrajući da poezija treba ostati važna, čak i u teškim vremenima.

On jasno pravi razliku između dvije skupine pjesnika: tradicionalista, koje opisuje kao „savršeni red” (furent la perfection de l’ordre)²⁰⁷, te modernista, koji su u potrazi za avanturom i novim poetskim jezikom (Nous qui quêtions partout l’aventure).²⁰⁸ Apollinaire se predstavlja kao posrednik među pjesnicima različitih stilova, obraćajući im se prijateljski. On poziva da se zaborave sukobi i ratovi, te da se svi pjesnici usmjere na stvaranje poezije, bez obzira na razlike među njima. Apollinaire predlaže zajedničku potragu za avanturom i umjetničkim izražavanjem, te jasno poručuje da nema namjeru sukobljavati se s onima koji ne slijede njegov stil, već želi da se svi udruže kako bi zajedno stvarali poeziju koja će doseći nove visine. Ovim stavom naglašava važnost zajedništva i saradnje među pjesnicima, bez obzira na njihove različite pristupe i stilove.

Međutim, Apollinaire nastavlja da koristi ratni vokabular kako bi opisao sukob između tradicionalne i moderne poezije, upoređujući branioce novih pjesničkih ideja s vojnicima na ratištu, sugerišući da se bore za novi estetski prostor koji odbacuje tradicionalne granice i ograničenja.²⁰⁹ Izraz „les frontières de l’illimité et de l’avenir ”²¹⁰ naglašava beskonačnost njihove umjetničke potrage koja se često suočava s greškama i izaziva otpor tradicionalista. Ironično, Apollinaire traži „milost” za te greške: „Pitié pour nos erreurs pitié pour nos péchés”²¹¹. Svjestan je da će eksperimentisanje izazvati neslaganja, ali ipak izražava nadu da će razumijevanje i prihvatanje prevladati, omogućavajući umjetnicima slobodu izražavanja.²¹²

Uprkos ratnim traumama i teškim iskustvima, pjesma završava s nagovještajem ljubavi i emocionalne intimnosti, spominjući Jacqueline Kolb, ženu koju je Apollinaire volio i oženio. Kroz „La Jolie Rousse”, Apollinaire spaja teme ljubavi, rata i intimnosti na način koji je

---

²⁰⁶ Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 184.

²⁰⁷ Ibid., str. 183.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l’assertion d’une masculinité nouvelle ”, *Voix plurielles* 1.1, 2004., str. 7.

²¹⁰ Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 184.

²¹¹ Ibid.

²¹² Olivier Parenteau, *Quatre poètes dans la Grande Guerre, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Pierre Drieu la Rochelle, Paul Éluard*, Liège, Presses universitaires de Liège, 2017., Dostupno na: 10.4000/books.pulg.2308
Preuzeto: 03.07.2024.

karakterističan za njegovu modernističku poetiku. Riđokosa žena simboliše ono što je Apollinaireu nedostajalo ili što je tražio kao utjehu od ratnih trauma. Njezina prisutnost predstavlja ljepotu i život u kontrastu s okrutnostima rata koje je pjesnik doživio. Apollinaire je svoju suprugu povezo s redom i tradicijom, nasuprot avanturi i inovaciji, što pokazuje kako bi njegova poezija i život mogli izgledati da nije umro mlad.²¹³ U pjesmi „La jolie rousse”, Apollinaire doživljava značajan preokret u pjesničkom prikazu svoje voljene u usporedbi s ratnim pjesmama koje su je prethodile. Dok je u ratnim pjesmama ljepotu simplizirala vatra i ratna iskustva, sada u prisustvu svoje voljene, daleko od rata, Apollinaire prenosi tu poetiku na fizički izgled žene:²¹⁴ „Ses cheveux sont d'or on dirait / Un bel éclair qui durerait.”²¹⁵

Na kraju pjesme „La Jolie Rousse”, Apollinaire iznenađuje s stihovima: „Mais riez de moi / Hommes de partout surtout gens d'ici / Car il y a tant de choses que je n'ose vous dire / Tant de choses que vous ne me laisseriez pas dire / Ayez pitié de moi.”²¹⁶ Navedeni stihovi odražavaju pjesnikovu ranjivost i strah od toga da njegova otvorenost i iskrenost neće biti prihvaćena. Apollinaire traži razumijevanje i saosjećanje, naglašavajući svoju potrebu za empatijom i strah da će njegove misli biti odbačene ili neshvaćene. Stih „Ayez pitié de moi” pokazuje njegovu duboku povezanost s poezijom i potrebu da se njegove ideje dožive s razumijevanjem. Nakon zagovaranja avanturističkog duha i širenja novih pjesničkih ideja, Apollinaire se suočava s priznanjem da nije uspio nametnuti svoje ideje. On ne smatra da ideje same po sebi nisu kvalitetne, već krivi njihovu neprihvaćenost kod drugih, naročito kod lokalnih krugova („gens d'ici”). Izraz „Hommes de partout surtout gens d'ici” ukazuje da je rat podijelio ljude na one koji su sudjelovali u njemu i one koji nisu, pri čemu su „gens d'ici” ti drugi.²¹⁷

U pjesmi „La jolie rousse” Apollinaire naglašava važnost individualnosti, istraživanja i traženja novih iskustava, dok istovremeno priznaje teške aspekte rata i složenost ljudskog postojanja. U kontekstu pjesme „La jolie rousse”, modernistički izraz odnosi se na pristup umjetnosti i pjesničkom izrazu koji karakteriše eksperimentisanje s formom, jezikom i temama. Apollinaire nije slijedio tradicionalne obrasce i pravila već je istraživao nove načine predstavljanja svijeta

---

²¹³Guillaume Apollinaire, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve : Droz, 1952., str. 33.

²¹⁴Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l’assertion d’une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles* 1.1, 2004., str. 5.

²¹⁵Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 184.

²¹⁶Ibid.

²¹⁷Rheault Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l’assertion d’une masculinité nouvelle”, *Voix plurielles* 1.1, 2004., str. 6.

oko sebe. Njegova poezija često je obilježena fragmentacijom, upotrebom slobodnog stiha, kombinacijom različitih jezičnih stilova i vokabulara. Sve ove karakteristike čine temelj modernističkog izraza koji se odražava kroz pjesmu „La jolie rousse”.

5.6. La colombe poignardée et le jet d'eau

„La Colombe poignardée et le jet d'eau” je impresivna pjesma koja koristi simboliku i neobične vizualne prikaze kako bi izrazila teme rata, patnje, ljubavi i gubitka. Apollinaireova inovativna forma kaligrama dodaje dodatni sloj značenja, spajajući poeziju i vizualnu umjetnost u jedinstvenu cjelinu. Pjesma je oblikovana tako da tekst stvara sliku golubice, fontane i oka.

Golubica je tradicionalni simbol mira i ljubavi, međutim, u pjesmi je prikazana kao probodena („poignardée”), što nagovještava uništavanje mira. Golubica također simboliše nježnost, te je Apollinaire koristi kako bi uveo sjećanje na žene koje su bile važne u njegovom životu. Korištenjem izraza „Douces figures”²¹⁸, pjesnik se prisjeća nježnih lica žena, naglašavajući njihovu važnost upotrebom velikih slova za njihova imena: MIA, MAREYE, YETTE, LORIE, ANNIE i MARIE.²¹⁹ Apollinaire završava niz imena s Annie i Marie, dvije žene koje su imale posebno mjesto u njegovom srcu, međutim nijedno ime pjesnik nije slučajno odabrao.

Sva imena su bila važna za autora, posebno u vremenima rata iz kojeg je Apollinaire upravo bio izašao. Annie se odnosi na Annie Playden, englesku guvernantu i Apollinaireovu davno izgublenu ljubav koja je bila inspiracija za mnoge njegove pjesme, poput "Emigrant de Landor Road" i "Chanson du Mal aimé". Drugi važan lik u njegovom ljubavnom životu bila je Marie, odnosno Marie Laurencin, francuska slikarica u koju je bio ludo zaljubljen. Njihova ljubav nadahnula je pjesme "Most Mirabeau" i "Marie". Mareye je Marie Dubois, još jedna od Apollinaireovih nesretnih ljubavi. Mia i Yette su likovi iz Apollinaireove zbirke pripovijetki *Umoreni pjesnik*.²²⁰

Prema mišljenju Michela Decaudina, jedino je ime Lorie izmišljeno radi harmonije u pjesmi.²²¹ Apollinaireova privrženost ženama izražava se kroz pridjeve „Chères” i „Douces figures”²²². Međutim, baš kao i golubica, te su žene također „probodene”. Pridjev „poignardées” omotan je oko vrata golubice, stvarajući vizualni efekt koji simboliše nasilje i agresiju. Taj grafički element

---

²¹⁸Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 74.

²¹⁹Ibid.

²²⁰Ivan Radeljkić, Ivana Bilić, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS”, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu: Filozofski fakultet, 2018., str. 6.

²²¹Gijom Apoliner, *Red i pustolovina*, Beograd, Bigz, 1974. str. 312. Citirano iz: Ivan Radeljkić, Ivana Bilić, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS”, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu: Filozofski fakultet, 2018., str. 6.

²²²Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 74.

stvara snažnu emocionalnu napetost i pojačava osjećaj tragedije. Golubica, s vratom u obliku slova "C", odaje dojam da pada, što dodatno naglašava osjećaj propadanja i uništenja ljubavi i ljepote zbog rata. Golubica kao simbol mira i ljubavi, zajedno s vizualnim i zvukovnim elementima, stvara snažan kontrast između nježnosti i brutalnosti rata.²²³

U dijelu pjesme posvećenom fontani, Apollinaire koristi specifičnu strukturu stiha koja dodatno naglašava temu gubitka i melanholije. Stihovi se fokusiraju na muškarce, Apollinaireove prijatelje koji su otišli u rat i nestali. Umjesto korištenja njihovih imena, Apollinaire koristi njihova prezimena, od kojih su neki bili poznati umjetnici poput Braquea, Deraina i Maxa Jacoba. Kaligram fontane počinje s izravnim obraćanjem („O mes amis partis en guerre?“)²²⁴, naglašavajući emocionalnu povezanost s njima. Međutim, kako stihovi napreduju, ton se mijenja prema osjećaju samoće i gubitka. Apollinaire koristi tehniku anafore s frazama poput „Où sont-ils“, „Où sont“, „Où est“,²²⁵ čime naglašava svoju tugu i postavlja pitanja o sudbini svojih prijatelja. Korištenje upitnika u crtežu vodopada pojačava osjećaj melanholije i neizvjesnosti, jer se pjesnik suočava s nepoznicom što se dogodilo s njegovim prijateljima koji su otišli u rat. Stih „Peut-être sont-ils morts déjà“²²⁶ dodatno naglašava Apollinaireovu ličnu tragediju zbog gubitka bliskih prijatelja.

Posljednji crtež ima oblik ovala i može se tumačiti na više načina. On može simbolisati bazen vodopada, kao dio cjelokupnog crteža, što je očigledno iz konteksta same pjesme. S druge strane, ovalni oblik može evocirati usta, što se može povezati s referencom na „chères lèvres fleuries“²²⁷ u uvodu pjesme. Isti oblik može se interpretirati kao otvoreno oko sa zjenicom (O) u sredini, koje simbolički proliva suze ili posmatra ratna stradanja. Ovo vizualno oblikovanje pjesme omogućuje čitatelju da interpretira različite značenja. „Oko koje plače“ može simbolisati pjesnikovu tugu i gubitak zbog rata, dok "usta" koja krvare mogu predstavljati fizičku i emocionalnu bol.²²⁸

---

²²³Pénélope Sacks-Galey, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Minard, 1988., str. 51.

²²⁴Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 74.

²²⁵Ibid.

²²⁶Ibid.

²²⁷Ibid.

²²⁸Aurora Tosi, *Guillaume Apollinaire Les Calligrammes : la parole et sa dimension plastique*, str. 20. Dostupno na: https://www.academia.edu/17093242/Guillaume_Apollinaire_Les_Calligrammes_la_parole_et_sa_dimension_plastique Preuzeto: 08.07.2024.

Tri posljednja stiha Apollinaireove pjesme prikazuju dva glavna aspekta rata: smrt na kopnu i smrt na moru. Stih " Jardins où saignent abondamment"²²⁹ se odnosi se na stradanja na kopnu, dok "Ô sanglante mer"²³⁰ opisuje smrt na moru. Realistični izrazi "sanglante" i "saigne" naglašavaju okrutnu stvarnost rata. More nije samo puno krvi, već je bujica ljudske krvi prolivene u ratu.²³¹ Boja krvi je naglašena kroz vremenski okvir zalaska sunca („LE SOIR TOMBE”).²³² Posljednji stih donosi nadrealistički element: „où saigne abondamment le laurier rose fleur guerrière”.²³³ Spoj oleandera i rata može simbolisati bezbrižan entuzijazam vojnika koji su krenuli u Prvi svjetski rat, ne znajući šta ih čeka. Apollinaire, koji je također krenuo s velikim entuzijazmom, kasnije je otkrio užase rata i bio ranjen. Ovi stihovi naglašavaju kontrast između života i smrti, ljepote i užasa, te poetiku Apollinairea koji uspješno koristi nadrealističke elemente kako bi dočarao duboku emocionalnu i fizičku patnju uzrokovanu ratom.²³⁴

---

²²⁹ Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 74.

²³⁰ Ibid.

²³¹ Ivan Radeljković, Ivana Bilić, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS”, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu-Filozofski fakultet, 2018., str. 11.

²³² Guillaume Apollinaire, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977., str. 74.

²³³ Ibid.

²³⁴ Annette Becker, *La Grande Guerre d'Apollinaire*, Pariz, Tallandier, 2014., str. 56.

6. ZAKLJUČAK

Ovaj rad je imao za cilj pružiti pregled života i stvaralaštva Guillaumea Apollinairea, jednog od najistaknutijih avangardnih pjesnika 20. stoljeća. U zaključku ovog rada, možemo sa sigurnošću reći da je Guillaume Apollinaire bio ključna figura u razvoju moderne poezije. Njegov rad nije bio samo inovativan, već je pokazao i duboko razumijevanje i novo tumačenje književne tradicije. Apollinaire je uspio spojiti prošlost i budućnost, kombinirajući elemente tradicionalne poezije sa modernosti, što je otvorilo nova vrata poeziji 20. stoljeća.

Jedan od najvažnijih aspekata Apollinaireove poezije je njegova inovativna upotreba jezika. On je svjesno raskidao sa strogo definisanim pravilima metrike i rime, dajući prednost slobodnom ritmu koji je bolje odražavao prirodan tok misli i osjećanja. Njegova eksperimentalna forma proizašla je iz potrebe da izrazi kompleksne emocije i ideje na način koji bi bio razumljiv modernom čitaocu. Njegova poezija pokazuje kako jezik može biti alat za istraživanje i prikazivanje svijeta, ali i sredstvo za njegovo oblikovanje.

Kroz rad smo vidjeli kako je utjecaj kubizma i futurizma imao uticaja na Apollinaireovu poeziju. Kubizam se bavio prikazivanjem objekata iz više različitih uglova odjednom, dok je futurizam bio usmjeren na prikazivanje brzine i dinamike modernog života. Apollinaire je ove ideje primijenio u svojoj poeziji, jer njegovi stihovi često sadrže slike i asocijacije koje se pojavljuju odjednom, stvarajući osjećaj simultanosti i kompleksnosti. Naprimjer, umjesto da slijedi tradicionalnu naraciju, Apollinaire koristi slike koje se nadovezuju jedna na drugu, omogućujući čitatelju da vidi više aspekata svijeta u isto vrijeme. Na taj način njegova poezija ne samo da odražava stvarnost, već i aktivno oblikuje novu interpretaciju stvarnosti prema vlastitoj viziji.

Iako je bio pionir u modernom pjesništvu, Apollinaire nije u potpunosti odbacio tradiciju. U *Alkoholima* i *Kaligramima* uočili smo korištenje elemenata klasične poezije, poput tradicionalnih tema, motiva ili forme. Međutim, ti klasični elementi nisu prisutni u svom izvornom obliku; Apollinaire ih preoblikuje kako bi odgovarali novim estetskim zahtjevima njegovog vremena. Naprimjer, umjesto da se drži stroge metrike i rime, on koristi slobodan stih koji bolje odgovara modernom senzibilitetu. Tradicionalne teme ili forme, iako prisutne, prilagođene su tako da

odražavaju duh modernizma, čineći njegovu poeziju relevantnom za tadašnje, ali i savremene čitatelje. Time je Apollinaire uspio spojiti prošlost i budućnost, stvarajući poeziju koja komunicira s tradicijom, ali istovremeno donosi inovacije koje su otvorile put za razvoj moderne poezije. Zbog toga se njegov rad doživljava kao most između starog i novog, između klasične književne tradicije i avangarde.

Osim toga, kroz analizu rada posvjedočili smo o značajnoj ulozi jezika u Apollinaireovom stvaralaštvu. Jezik za njega nije bio samo sredstvo izražavanja, već ključni element u oblikovanju poetskog svijeta. Kroz jezičke inovacije, stvaranje novih riječi i promjene u sintaksi, Apollinaire je uspio stvoriti poeziju koja je istovremeno jednostavna i složena, razumljiva i višeslojna. Apollinaireov značaj u modernoj poeziji ne leži samo u njegovim formalnim inovacijama, već i u njegovoj sposobnosti da jeziku udahne novu životnu snagu. Kroz njegovu poeziju, jezik postaje prostor neprekidne igre, istraživanja i stvaranja. Njegov rad ostaje trajni izvor inspiracije i svjedočanstvo o moći jezika u oblikovanju ne samo poezije, već i ljudske percepcije svijeta. Jezik je u središtu Apollinaireovog pjesničkog stvaralaštva i on vjeruje da jezik nije statičan, već živa tvar koju pjesnik može oblikovati prema vlastitim potrebama i vizijama. Jedan od najpoznatijih primjera njegove jezične inovacije su kaligrami, pjesme u kojima se tekst oblikuje u vizualni prikaz, stvarajući tako sintezu riječi i slike. Pjesma "Il pleut" je dokaz kako Apollinaire koristi jezik ne samo kao sredstvo komunikacije, već i kao način stvaranja vizualnog doživljaja kiše, gdje riječi padaju niz stranicu poput kišnih kapi. Ova tehnika omogućuje čitatelju da doživi pjesmu na više razina, povezujući vizualni i jezički dojam u jedinstvenom poetskom izrazu. Apollinaireovo eksperimentiranje s jezikom također je vidljivo u njegovoj upotrebi neologizama, metafora, te igri riječi.

Apollinaireov jezik odražava njegovu fascinaciju modernim svijetom i njegovom kompleksnošću. Njegova poezija često uključuje motive tehnologije, urbanog života i rata, ali uvijek s naglaskom na ljudski doživljaj tih fenomena. U pjesmi „La colombe poignardée et le jet d'eau”, Apollinaire koristi kombinaciju ratnog vokabulara i slike mira kako bi prikazao kontrast između nasilja i ljepote, stvarajući tako snažnu emocionalnu napetost koja proizlazi iz samog jezika. Kroz sve ove primjere, jasno je da je jezik za Apollinairea bio mnogo više od sredstava izraza; bio je alat za stvaranje novih svjetova i otkrivanje skrivenih dimenzija stvarnosti. Njegova

poezija poziva čitatelja na aktivno sudjelovanje u stvaranju značenja, potičući ga da preispita uobičajene percepcije jezika i svijeta.

Guillaume Apollinaire je nesumnjivo ostavio neizbrisiv trag u modernoj poeziji svojim hrabrim inovacijama i dubokim razumijevanjem jezika. Njegova poezija, koja spaja tradicionalno i moderno, formalno i sadržajno, ostaje inspirativna i danas. Kroz svoj rad, Apollinaire je pokazao da jezik ima neograničeni potencijal za transformaciju i stvaranje novih stvarnosti, čime je otvorio put za daljnji razvoj moderne poezije. Njegov značaj u književnosti nije samo u njegovim inovacijama, već i u njegovoj sposobnosti da kroz jezik izrazi univerzalne ljudske emocije, poput ljubavi, tuge i straha, kao i složena iskustva modernog života, kao što su osjećaj usamljenosti u velikim gradovima ili suočavanje s promjenama uzrokovanim ratom i tehnologijom.

BIBLIOGRAFIJA

Korpus

Apollinaire, Guillaume, *Alcools*, Pariz, Gallimard, 1920.

Apollinaire, Guillaume, *Calligrammes*, Pariz, Gallimard, 1977.

Popis literature

Apoliner, Gijom, *Red i pustolovina*, Beograd, Bigz, 1974.

Apollinaire, Guillaume, (*Méditations esthétiques*) *Les Peintres cubistes*, Pariz, Figuière, 1913.

Apollinaire, Guillaume, *Textes Inédits*, Avec Une Introduction De Jeanine Moulin, Geneve: Droz, 1952.

Bachat, Charles, *Picasso et les poètes*, "Europe", 1982.

Baldassari Anne, *L'ABC-daire de Picasso*, Pariz, Flammarion, 1996.

Becker, Annette, *La Grande Guerre d'Apollinaire- Un poète combattant*, Pariz, Tallandier, 2014.

Bégué Claude, Lartigue Pierre. „*Alcools*” d'Apollinaire, Pariz, Hatier, coll. "Profil Littérature", 1972.

Billy, André, *Guillaume Apollinaire*, Sablons, Seghers, Collection poètes d'aujourd'hui, 1960.

Blanc, Lydia, *Apollinaire, Alcools, parcours "Modernité poétique"*, Pariz, ELLIPSES; Edition, 2019.

Blum, Harold P, Blum, Elsa, „The Models of Picasso's Rose Period: The Family of Saltimbanques”, *The American Journal of Psychoanalysis* 67, 181–196, 2007.

Breton, André, *Manifeste du Surréalisme*, Pariz, Gallimard, 1967.

Brunel, Pierre, *Apollinaire entre deux mondes, Mythocritique*, Presses Universitaires de France, Pariz, 1998.

Campa, Laurence, *L'esthétique d'Apollinaire*, CDU Sedes, 1996.

Cantera, Paola, *Thématique et poétique des quatre éléments dans l'Alcools d'Apollinaire*, The Faculty of Graduate Studies and Research McGill University, 1969.

Cerquand, J.-F., *Études de mythologie grecque: Ulysse et Circé; Les sirènes*, Pariz, Librairie Académique, 1873.

- Čorak, Željka, *Život umjetnosti, Ekspresionizam*, 1984.
- Décaudin, Michel, „*Alcools*” de Guillaume Apollinaire, Pariz, Gallimard, 1993.
- Décaudin, Michel, *Apollinaire*, Pariz: Librairie Générale Française, 2002.
- Dessons, Gérard, *Introduction à l'analyse du poème*, Pariz, Bordas, 1991.
- Didier Alexandre, *Apollinaire: „Alcools”*, Pariz, Presses Universitaires de France, 1997.
- Gedo, Mary Mathews, *Picasso: Art as autobiography*, Chicago: University of Chicago Press, 1980.
- Gilot, Françoise, *Life with Picasso*, New York: McGraw-Hill, 1964.
- Gleizes, Albert, *Du cubisme et des moyens de le comprendre*, Pariz, Éditions "La Cible", 1920.
- Hubert, Ettiennne Alain, *Circonstances de la poésie Reverdy, Apollinaire, surréalisme*, Klincksieck, 2009.
- Iglésias, Cardona, M. Assumpció, *Familia de saltimbanquis de Picasso. Context biogràfic, artístic i interpretiu*, Barcelona, Història de l'Art. Universitat de Barcelona, 2018.
- Jacquot, Clémence, „Les „idéogrammes lyriques” d'Apollinaire : une remotivation graphique du signe?”, Toulouse, *Elseneur*, 2012.
- Jane Alison, Hale, „Le Mythe gréco-romain dans la poésie d'Apollinaire”, *Australian Journal of French Studie*, Clayton, 1985.
- Kapidžić-Osmanagić, Hanifa, *Srpski nadrealizam i njegovi odnosi sa francuskim nadrealizmom*, Sarajevo, Svjetlost, 1966.
- Laurent, Jenny, *La fin de l'intériorité*, Pariz, Presses universitaires de France (Perspectives littéraires), 2002.
- Lockerbie, S.I., „Forme graphique et expressivité dans les Calligrammes”, *Que Vlo-Ve?*, Actes du colloque de Stavelot, 1977.
- Miguet, M., „*Phénix*”, in *Dictionnaire des mythes littéraires, sous la dir. de Pierre Brunel*, Pariz, Editions du Rocher, 1994.
- Milhau, Denis, „Lecture du cubisme par deux poètes, Apollinaire et Reverdy”, *Europe* Vol. 60, Iss. 638, Pariz, 1982.
- Moucherif, Abdelhakim, „La lettre et la figure dans Calligrammes de Guillaume Apollinaire”, *Quêtes littéraires n° 5*, 2015.
- Parenteau, Olivier, *Quatre poètes dans la Grande Guerre, Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, Pierre Drieu la Rochelle, Paul Éluard*, Liège, Presses universitaires de Liège, 2017.
- Perfézou, Laurence, *Alcools: Apollinaire*, Pariz, Bordas, 1988.

Perloff, Marjorie, *The Futurist Moment, Avant-Garde, Avant Guerre, and the Language of Rupture, with a New Preface*, University of Chicago Press, 2003.

Pia, Pascal, *Apollinaire par lui-même*, Pariz, Seuil, 1954.

Putanec, Valentin, *Francusko-hrvatski rječnik*, Zagreb, Školska knjiga, 2012., str. 179.

Radeljković, Ivan, *Iskustvo stvarnosti u poeziji Guillaumea Apollinairea, Blaisea Cendrarsa i Peirrea Reverdyja*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu- Filozofski fakultet, 2022.

Radeljković, Ivan, „Apollinaireov kaleidoskopski identitet“, *Novi izraz*, br.71- 72, Sarajevo, PEN Centar Sarajevo, 2018.

Radeljković, Ivan, Bilić, Ivana, „Analiza prevoda nekoliko Apollinaireovih kaligrama na BHS“, *Zbornik radova u čast/Mélanges en l'honneur de Nikola Kovač et Muhamed Nezirović*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu: Filozofski fakultet, 2018.

Read, Peter, *Picasso and Apollinaire: The Persistence of Memory*, London, University of California Press, 2008.

Rheaul, Sylvain, „Apollinaire aime la guerre ou lecture de l’assertion d’une masculinité nouvelle“, *Voix plurielles 1.1*, 2004.

Ristić Maja, *Maska u pozorištu- otkrivanje ili razotkrivanje glumca*, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet dramskih umetnosti, Srbija, 2017.

Sacks-Galey, Pénélope, *Calligramme ou écriture figurée: Apollinaire inventeur de formes*, Pariz, Gallimard, 1988.

Salmon, André, *La Jeune Peinture Francaise*, Pariz: Société des Trente, Albert Messein, 1912.

Stranger, Derek Ernest, *Myth in the work of Apollinaire*, England, B.A. University of Warwick, 1971.

Tournadre, Sylvie, „*Calligrammes*” *dans tous ses états, édition critique du recueil de Guillaume Apollinaire de Claude Debon*, Éditions Calliopées, 2008.

Vieira, Sônia Regina, *De „L’ermite” à „Zone” : Une lecture d’Alcools de Guillaume Apollinaire*, Porto Alegre, 2005.

Sitografija

https://www.larousse.fr/encyclopedie/musdico/chanson_populaire/166737#:~:text=La%20chanson%20au%20sens%20moderne%20occidental%2C%20le%20plus,permanent%20C3%A0%20l%27existence%20sous%20toutes%20ses%20formes%20C2%BB

<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9M0293>

<https://link.springer.com/article/10.1057/palgrave.ajp.3350023>

https://books.google.ba/books?hl=hr&lr=&id=cuUIDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR9&dq=%22Family+of+Saltimbanques%22++picasso&ots=nMzeFzUEn9&sig=GRNhrXRa1Y8ZM1I6QCigu0u3dFU&redir_esc=y#v=onepage&q=%22Family%20of%20Saltimbanques%22%20%20picasso&f=false

https://www.researchgate.net/profile/Renee-Sandell/publication/301699172_Marie-Laurencin-Cubist-Muse-or-More/links/5723802608ae262228aa6d69/Marie-Laurencin-Cubist-Muse-or-More.pdf

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/zone/83185>

<https://scindeks.ceon.rs/article.aspx?artid=0023-51641755101R>

https://www.mythologie.ca/heros/ulyse.html#google_vignette

<https://www.laphamsquarterly.org/roundtable/addicted-life-thomas-de-quincey>

http://www.ceei.univ-paris7.fr/06_publication/actu/img/calligrammes_presentation.pdf

<https://doi.org/10.31743/ql.243>

<https://journals.openedition.org/elseneur/2062>

10.4000/books.pulg.2308

https://www.academia.edu/38269702/Apollinaireov_kaleidoskopski_identitet

https://www.academia.edu/17093242/Guillaume_Apollinaire_Les_Calligrammes_la_parole_et_sa_dimension_plastique